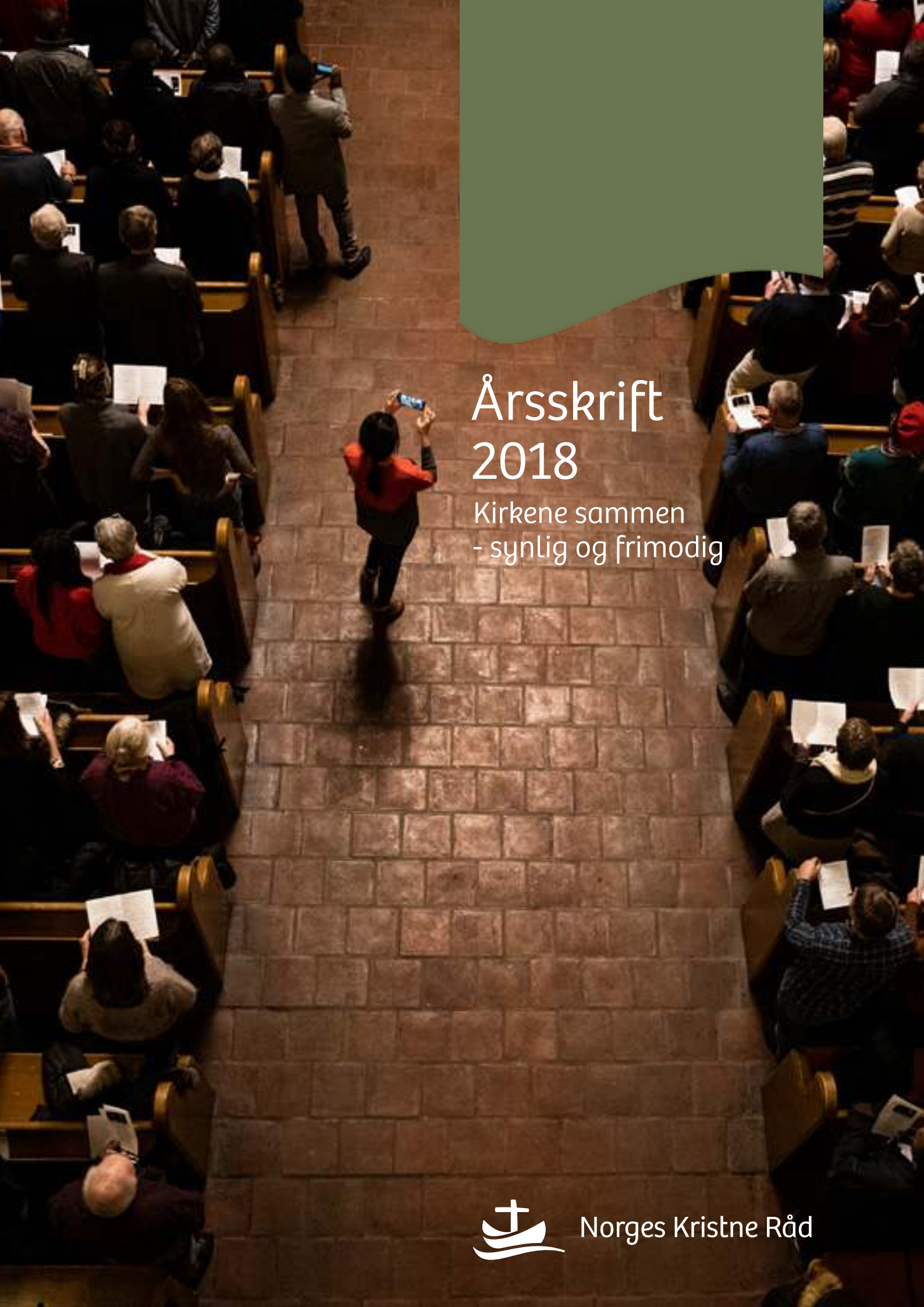

Årsskrift 2018

Kirkene sammen
- synlig og frimodig

Norges Kristne Råd

Kirkene sammen, synlig og frimodig

Jesus ba i sin yppersteprestelige bønn «må de alle være ett (...) for at verden skal tro at du har sendt meg» (Joh. 17.21). Vi trenger en synlig og frimodig kirke, som står sammen i bønn, sammen i trosformidling og sammen i handling.

Å være kirke sammen betyr ikke at man er enig i alt, men at vi likevel velger å stå sammen.

Norges Kristne Råd har som visjon at «kirkene sammen fremmer liv, i fellesskap og forsoning, i kirken og i samfunnet». Kirken fremmer liv med utgangspunkt i den treenige Gud, livgiveren, som har skapt oss til fellesskap og forsoning og som har kalt oss til å forvalte livet og ta vare på skaper-verket.

Økumenikk er viktigere enn noen gang. Sammen utgjør vi kirken med stor K, som synlig og frimodig formidler troen på Jesus som «veien, sannheten og livet». Som løfter frem menneskets ukrenkelige verdi, står opp mot uretten i samfunnet, og som tror at verden kan forandres om vi alle er villige til å bidra.

Norges Kristne Råd skal være et verktøy for kirkene som har til hensikt å tjene, inspirere og utfordre kirkene på deres vei mot et dypere fellesskap i enhet, vitnesbyrd og samhandling.

I tråd med handlingsplanen for inneværende periode skal Norges Kristne Råd:

- ta aktivt del i samtaler om kirkens misjonsoppdrag og formidling av kristen tro
- være en tilrettelegger for åpne og fleksible nettverk
- være en pådriver for å fremme økumenikk og interreligiøs dialog og samhandling
- styrke, utruste og mobilisere kirkene i Norge til engasjement og handling for global rettferdighet
- være en konstruktiv aktør i utformingen av ny tros- og livssynspolitikk
- legge til rette for teologisk dialog som fører til økt innsikt og gjensidig forståelse
- arbeide for at kirkene utvikler sterkere forpliktelser og relasjoner seg imellom

Dette årsskriftet har to deler: I den første delen finnes rapporter fra NKRs virksomhet i 2018. I den andre delen har vi samlet tekster av litt forskjellig karakter: Her finnes taler, artikler, innlegg fra ulike møter, blogg-innlegg og uttalelser fra NKR. Sammen gir dette et godt bilde av mangfoldet i aktiviteter som NKR er involvert i.

Terje Aadne, styreleder
Erhard Hermansen, generalsekretær

DEL 1: ÅRSRAPPORT

.....

- 6 Kirkene sammen - en møteplass for kirkeledere
- 8 Kirkene sammen - en arena for dialog
- 10 Kirkene sammen - et redskap for samhandling i kirke og samfunn
- 15 Kirkene sammen - en stemme i den offentlige debatten
- 18 Endring i Kopinor-autalen
- 19 Ny generalsekretær
- 20 Administrasjon og forvaltning
- 22 Nye nettsider
- 23 Utgivelser i 2018
- 24 Medlemmer

DEL 2: ARTIKLER

.....

- 26 En liussynslou til besuær: lar særstilling og likebehandling seg kombinere?
Dag Nygård
- 28 Om arbeidet med kvekernes bibelforståelse
Marit Kromberg
- 31 Opprop mot moderne slaveri
- 34 Globale produksjonskjeder og meg
Elin F. Sæverås
- 36 Hilsen på Kirkenes Verdensråds jubileumsfeiring
Erhard Hermansen
- 38 Det store slavemarkedet
Erhard Hermansen
- 40 Receptiv ekumenik - om hopp och tillit i ekumeniska relationer
Sara Gehlin
- 46 Christians and Emigration
Bishop Dr. Munib A. Younan
- 51 Religion i integrering: hjelp eller hinder?
Lemma Desta
- 52 Oppskrift på et velfungerende mangfoldig samfunn
Lemma Desta

Kirkene sammen, en møteplass for kirkeledere

Norges Kristne Råd er et fellesskap av kristne kirker og trossamfunn, og ønsker å tilrettelegge for gode møteplasser.

Styret og styresamtaler

Styret i NKR er en viktig møteplass for kirkeledere i Norge. I løpet av 2018 har det vært gjennomført styresamtaler om «Hvordan forholder vi oss til hverandres ulike kirkeforståelser?» og «Klima og miljø: Utfordringer, hindringer og muligheter, og hva er kirkers og kristne organisasjoners rolle og oppgave i dette?»

Høsten 2018 innledet Norges Kristne Råd og Brunstad Christian Church uformelle samtaler. Disse samtalene vil fortsette i 2019.

Kirkeledermøte

Hvert år arrangerer Norges Kristne Råd et kirkeledermøte der ledere for kirker og organisasjoner kommer sammen. Årets kirkeledermøte hadde temaet «Kirkens fremtid i samfunnets fremtid – kirken i 2038» og ble arrangert i samarbeid med Naturlig Menighetsutvikling. Her ble det samfunnsfaglige grunnlaget for et scenario av 2038, både i forhold til Norge og kirken, samt barn og unges situasjon og etnisitet i samfunn og kirke presentert. Representanter fra «Nya sätt att vara kyrke», som er den svenske varianten av engelske «Fresh Expressions», ga eksempler på nye uttrykk og måter å være kirke på i møte med vår tid.

«Hva venter oss som kirker og organisasjoner 20 år fram i tid? Hvordan ser samfunnet ut da, til forskjell fra nå? Hva kan vi forvente når det gjelder etnisitet og demografi? Hvordan ser ungdomskulturen ut om 20 år? Hvilke tendenser ser vi til endringer i åpenhet rundt trosspørsmål og -praksis som kan gi andre forutsetninger enn i dag? Hvilke behov ser vi for oss? Hvordan kan vi som kirker, menigheter og ledere forberede oss på å møte nye tider?»

Årets kirkeledermøte føres videre gjennom prosjektet «Kirke i en ny tid». I tillegg til ni regionaløkumeniske samlinger i 2019 i samarbeid med Naturlig Menighetsutvikling, planlegger vi etablering av et nytt nettverk «Kirke på nye måter» som modell av Fresh Expressions of Church. Det er et mål at disse regionale samlingene skal være økumeniske og dermed bidra til samtaler på tvers av kirkene om hvordan vi sammen kan møte framtiden, som felles bærere av den kristne tro og tradisjon i Norge.

Kirkenes Verdensråd 70 år

26. august ble Kirkenes Verdensråds 70 års-jubileum markert med økumenisk gudstjeneste i Metodistkirken på Grünerløkka. Etter gudstjenesten gikk en felles vandring til Paulus kirke med innlagt stopp i Birkelunden for å se på Kirkens Nødhjelps fotoutstilling «Ser alt du er». Jubileumsmarkeringen fortsatte i Paulus kirke med tema: «Hva har Kirkenes Verdensråd betydd og hva kan Kirkenes Verdensråd bety framover». Generalsekretærene Lisa Sivertsen, Kirkens Nødhjelp, Erhard Hermansen, Norges Kristne Råd og Olav Fykse Tveit, Kirkenes Verdensråd holdt innlegg. I tillegg var det hilsener fra Audun Westad, hovedstyreleder i Metodistkirken og biskop Kari Veiteberg i Den norske kirke.

Fra jubileumsmarkeringen for Kirkenes Verdensråd. F.v. Lisa Sivertsen, Kirkens Nødhjelp, Olav Fykse Tveit, Kirkenes Verdensråd, biskop Kari Veiteberg, Den norske kirke, Erhard Hermansen, Norges Kristne Råd, Berit Hagen Agøy, Den norske kirke og Knut Refsdal, Metodistkirken. Foto: Karl Anders Ellingsen

Kirkene sammen - en arena for dialog

Forpliktelse til dialog på tvers av tro og livssyn, og samarbeid og tuerrkulturell kommunikasjon, er en uunnværlig del av kirkens oppdrag i vår tid.

Norsk teologisk samtaleforum

Norsk teologisk samtaleforum (NTSF) er en teologisk samtalegruppe bestående av representanter fra medlemskirker. Forumet har gjort ferdig prosjektet «Bibelforståelse og bibelbruk» som ble utgitt i NKR's skriftserie og lansert på den økumeniske fagdagen 15. mars 2018. I andre halvdel av året har NTSF påbegynt et bioteknologi prosjekt med målsetting om å ferdigstille et dokument i 2020.

Pinsefestival 2018

I mai arrangerte Flerkulturell kirkelig nettverk sammen med Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA), Pinse for alle, en rekke migrantmenigheter i Oslo og Den norske kirke en flerkulturell pinsefestival i Oslo. Tema for festivalen var søskenskap mellom folk og nasjoner, og vi benyttet også anledningen til å feire 70 års-jubileet til Kirkenes Verdensråd og de universelle menneskerettighetene. Målet var å skape en møteplass for byens mangfoldige befolkning, og å bidra til nye kontakter, vennskap og fellesskap. Sentralt i festivalen var en gudstjeneste der David André Østby (Filadelfia), Advent Ambassadors (Adventkirken), domprost Anne-May Grasaas (Den norske kirke), Sprell levende (Søndagsskolen), JIL korggruppe (Jesus is Lord Church), Anvar Yanni (den koptiske kirken) og Kiriaki Papadopoloui (den gresk ortodokse kirken) deltok. Pastor Erik Andreassen fra Misjonskirken Betlehem holdt preken.

Det ble servert mat fra Kina, Indonesia, Ghana, Etiopia, Filippinene, Kambodsja og Norge. Det var leker og ulike aktiviteter for barna, og utstillinger og installasjoner med kulturelle og tematiske innslag. I tillegg ble det liturgisk dans og kormusikk, og deltagelse fra flere artister, deriblant Myrra og

Elvic Kongolo. Verdiparagraferne fra Oslo kommunes mangfoldsstrategi, kjent som OXLO, ble lest av ungdommer fra ulike miljøer, og det ble avholdt paneldiskusjon om søskenskap og kontakt på tvers av kulturer og bakgrunn.

Konferansen «Religion og integrering»

Formålet med religion- og integreringskonferansen som ble avholdt 25. januar 2018 var å diskutere hvorvidt religion, religiøse forsamlinger og religiøse ledere er til hjelp eller hinder for integrering i det norske samfunnet. Konferansen var et samarbeid mellom Norges Kristne Råd (NKR) og Islamsk Råd Norge (IRN), med støtte fra Kulturdepartementet og Stiftelsen Fritt Ord

Norges Kristne Råd har i flere år ønsket å arrangere en konferanse med fokus på migrantmenigheter. Det ble besluttet å invitere Islamsk Råd Norge til samarbeid i dette prosjektet, noe som ga oss innsikt i hverandres virksomheter og arbeidsmetoder. Det var nyttig å samarbeide om temaet ettersom det er relevant for ulike religiøse miljøer. Konferansen var en strålende suksess. De 100 plassene vi hadde til disposisjon ble fulltegnet i god tid før konferansen. Vi greide å skape en viktig møteplass for religiøse ledere, politikere, medier, organisasjoner, forsknings- og fagmiljøer som samtalte om religionens plass i integreringsarbeidet.

Målsettingene for konferansen var:

- Å bidra til økt forståelse om religioner, religiøse forsamlinger og religiøse lederes rolle i integrering/inkludering og samfunnsbygging i et mangfoldig samfunn.
- Å belyse den verdimesige/kulturelle siden ved integrering/inkludering.

Flerkulturell Pinsefestival på St Hanshaugen i Oslo.

- Å bidra til diskusjon om behov for møte mellom majoritets- og minoritets-samfunnsledere.
- Å bidra til bedre samarbeid mellom muslimer og kristne i Norge.

Konferansen besto av foredrag og panel-samtale. Daværende leder for Familie- og kulturkomiteen, Tone Wilhelmsen Trøen (H), deltok på store deler av konferansen. Hun stilte i en panelsamtale sammen med Silje Kvamme Bjørndal (politisk rådgiver for KrFs stortingsgruppe), Gabriel Stephen (ungdomsarbeider i Skien Baptistmenighet) og Shaheer Ghulam Nabi (styremedlem i Islamsk Råd og ansvarlig for IRN Ungdom). Konferansen ga oss en bekreftelse på aktualiteten og behovet for å diskutere tematikken, og tilbakemeldingene fra deltakerne tyder på at vi oppnådde målene for konferansen. Som arrangør er vi fornøyd med kvaliteten og gjennomføringen av konferansen. Vi er

også av den oppfatning at vi med denne konferansen alene ikke kan endre eller påvirke holdninger i det offentlige ordskiftet på dette området, men at slike møteplasser er viktige for å skape nettverk og relasjoner som skal til for å endre i positiv retning.

Et redskap for samhandlig i kirke og samfunn

Norges Kristne Råd skal tjene, inspirere og utfordre kirkene på deres vei mot et dypere fellesskap i enhet, vitnesbyrd og samhandling.

Fredsarbeid

Arbeid for fred har alltid vært en sentral del av en økumenisk agenda. Det gjelder også for NKR. NKR er derfor en aktiv deltaker i Kirkelig Fredsplattform, sammen med andre kirkelige aktører, og samarbeider tett med andre sivilsamfunnsaktører i norske og internasjonale nettverk for henholdsvis Sudan og Sør-Sudan og Great Lakes-området (Burundi, DR Kongo og Rwanda).

Relasjon til kirken i sør

En viktig del av kontakten med kirkene i sør er samtaler mellom kirkeledere, og gjennom året har det vært flere slike samtaler.

Churches Gender and Human Rights

NKR har i mange år samarbeidet tett med søsterkirkeråd i Norden og det sørlige Afrika om dette prosjektet. Prosjektet var støttet av Norad ut 2017. I samarbeid med våre partnere i Zambia søkte vi om ny avtale med Norad, men fikk avslag våren 2018.

NKR er takknemlige for dette samarbeidet gjennom mange år. Særlig er vi fornøyde med hvordan dette prosjektet har satt økt fokus på kvinners og seksuelle minoriteters rolle i kirke og samfunn og bidratt til å gjøre manges liv bedre. Gjennom disse årene har tusenvis av kirkeledere og -medlemmer deltatt på våre kurs og seminarer.

Ikkevoldsprisen 2018

Ervin Kohn, forstander for Det Mosaiske Trossamfund og nestleder i Antirasistisk Senter fikk Ikkevoldsprisen 2018 for sin tydelige stemme for minoritetene. Kohn fikk prisen fordi han er av de tydeligste stemmene i norsk samfunnsdebatt om minoriteters rettigheter, trosfrihet og ytringsfrihet. I nominasjonskomiteens begrunnelse het det at han reagerer

instinktivt på urett og er rask med å si fra offentlig når enkelte grupper, ikke bare jøder – men også andre minoriteter – utsettes for diskriminering og hat fra enkeltmennesker eller fra storsamfunnet, og han bidrar til å ansvarliggjøre oss alle i en felles innsats for alle menneskers verd og rettigheter.

Økumenisk fredsgudstjeneste

I forbindelse med utdeling av Nobels Fredspris til Nadia Murad og Denis Mukwege arrangerte vi i samarbeid med Pinsebevegelsen, Den norske kirke, Kirkens Nødhjelp og Join Good Forces en økumenisk fredsgudstjeneste i Trefoldighetskirken i Oslo. Mer enn 500 personer deltok på gudstjenesten som ble ledet av generalsekretær Erhard Hermansen og forsamlingsleder i Filadelfiakirken, Hanne Ovidia Hansen. Biskop i Den norske kirke, Helga Haugland Byfuglien talte og det var intervjuer med representanter for yezidier i Norge og fra Mukwege Foundation.

Nettverk for religion og utvikling

Nettverk for religion og utvikling er en arena for faglig input, men også mulighet til dialog og påvirkning overfor myndighetene. Hovedaktiviteten er fire årlige samlinger om aktuelle temaer, hvor den praktiske tilretteleggingen går på omgang mellom nettverksdeltakerne i et format som kan variere.

Nettverk for religion og utvikling hadde følgende arrangementer i 2018; Møte med utviklingsminister Nikolai Astrup. Frokostseminar med tema «Sivilt samfunn, religion og utvikling» med Ida Elina Engh og Stein Erik Horjen fra Norad. Seminaret hadde fokus på merverdien til trosbaserte organisasjoner i nettverk blant annet i møte med NORADs nye sivilsamfunnsstrategi og økt profesjonalisering. Frokostseminar med

Kongolesisk kor under den økumeniske fredsgudstjenesten i forbindelse med Nobels Fredspris. Foto: Bård Bøe

tema «Freedom of Religion or Belief: How are Faith Based Development Actors Challenged» med Heiner Bielefeldt, FNs spesialrapportør på FoRB (Freedom of Religion or Belief) fra 2010 - 2016.

Sammen mot overgrep

Kirkelig nettverk: Sammen mot overgrep et nasjonalt økumenisk nettverk som har som mål å bidra med kunnskap og kompetansebygging som styrker deltakernes arbeid med overgrepfeltet.

Det inviteres til to samlinger i året: Fagdagen i juni og Novemberkonferansen (NOKO). Begge er i regi av Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep.

På Fagdagen 2018 var temaet vold mot barn med overskriften «Trygge familier og trygge menigheter - en fagdag om barns rettigheter» og på Novemberkonferansen

var temaet «Ungdommens råskap? Om ungdomskultur, seksualitet, pornografi og grenser.»

Kirkens ansvar for barns rettigheter

NKR samarbeider med Den norske kirke om satsingen «Kirkens ansvar for barns rettigheter». Det er Kirkens Verdensråd som inviterer sine medlemskirker til satsing på tre hovedområder: Lytt til barn, beskytt barn og ta vare på jorden. KVs dokument og plakat «Churches Commitments to Children» er blitt oversatt og tilpasset en norsk kontekst. Det er også utviklet et samtaleverktøy om barns medvirkning. Dette vil være en viktig satsningssområde for kirkene fremover.

Rettferdskonferansen

Etter et initiativ fra Misjonsalliansen arrangerte NKR og en rekke andre kirkelige organisasjoner Rettferdskonferansen 2018. Målet var å «kraft-samle» alle som er

opptatt av rettferdighet og inspirere og utruste til konkret handling, lokalt og globalt. Konferansen er en del av den internasjonale «The Justice Conference»-bevegelsen. Dagen samlet nær 300 deltakere. Med rettferdighet som tematisk gjennomgangstråd tegnet en rekke inspirerende og dyktige innledere fra inn- og utland opp dagens situasjonsbilde: Hvordan urett angår oss og hvordan rettferdighet er en del av DNA'et i kristen teologi og praksis. Plenumssamlinger, parallelle spor og workshops belyste lokal og global rettferdighet på tre områder: moderne slaveri, klimaendringer og økonomisk ulikhet. Statsministeren gjestet samlingen med en kort hilsen. Begeistrede tilbakemeldinger fra mange av deltakerne tilsier at konferansen satte gode spor. Evalueringen sier samtidig at det er behov for å videreutvikle konferansen så den i enda sterkere grad bidrar til utrusting og konkret handling. En tilsvarende samling planlegges i 2019 med et ønske om at enda flere kirker og organisasjoner er med på laget.

Global uke mot moderne slaveri

Hva er et menneske verdt? Ingen kan tallfeste det. Likevel blir menneskets verdi daglig devaluert til kroner og øre, til kropp og andre kan utnytte og til «what's in it for me». At noen tenker slik, ser vi av leveforholdene til de 40 millioner kvinner, barn og menn som lever i slaveri i vår tid¹:

- Hushjelper som betjener familien døgnet rundt, fratatt pass og uten lov til å forlate huset. Kanskje tvinges hun til seksuelle tjenester og gjør hun en feil, utsettes hun for trusler eller vold.

- Tekstil- eller landbruksarbeiderne som må velge mellom luse lønn og arbeid under utmattende og utrygge forhold eller ingen jobb.

- Ungguttene i gruvegangene i Kongo som graver i jorda med bare never etter mineraler til våre mobiler, bilbatterier og vår sminke. I bytte for egen helse og framtid får de smuler av fortjenesten.

- Jenter som ved tvangsgifte mister frihet og utdanning og må godta seksuell tvang og graviditet.

Slaveri ble lenge oppfattet som historie, men nå snakker vi igjen om det. Billige varer og tjenester synes viktigere en lønn å leve av, og retten til anstendig arbeid og verdighet. Fattigdom, krig og klimaendringer fører nye mennesker inn i utbytting. Fredsprisvinnerne Denis Mukwege og Nadia Murad satte ord på hvor sørgelig aktuelt slaveriet er, særlig den ekstreme utnyttingen av kvinner.

For oss er dette vanskelig å «ta personlig», fordi mye av utnyttelsen skjer langt unna oss. Vårt land er likevel ikke unntatt: Det antas at flere tusen mennesker befinner seg i slavelignende forhold i Norge. Medier og organisasjoner i førstelinjen forteller om arbeidslivskriminalitet, tvungen prostitusjon og grov utnytting av mindreårige, kvinner og menn som ofte ikke kjenner språket eller sine rettigheter: Rumenske menn som jobbet 71 timers-uke i vaskehall med luse lønn, bopel i et bakrom, lite mat og under trusler og vold². Polske arbeidere som ble tvunget til å «jobbe dognad» på sjefens hytte mot lønnpenger og pølse og lompe som vederlag.³ En tredel av oss innrømmer å ha kjøpt eller vurdert å kjøpe håndverkstjenester svart. Privat byggenæring ris av utstrakt skatte- og avgiftsunndragelse, ulovlig lave lønninger og farlige arbeidsforhold. Flere milliarder skatteinntekter unndras hvert år, noe NHO-direktøren i fjor kalte et ran mot fellesskapet.⁴

Noe er galt med systemet vårt når dette får pågå år etter år, menneske etter menneske blir tynt, og 43 av 44 anmeldelser henlegges. Er det lite kunnskap, grådighet eller likegyldighet som hindrer oss i å agere? Avmakt? Vårt kristne menneskesyn og nestekjærlighetsbudet forplikter oss til å reagere - med handling.

Derfor markerte kirkene, gjennom Norges Kristne Råd, Global uke mot moderne slaveri for tredje år på rad. 2018 ble et spennende år! Ca. 70 arrangementer fant sted før, etter og under uka 11.-18.november,

Ole Karsten Honningdalsnes, deltaker på temagudstjenesten om moderne slaveri i Skodje.

fordelt på 12 fylker og med flere skoler og minst seks kirkesamfunn om bord. Gode faglig bidrag ble levert av ressurspersoner fra Frelses-armeen, Kirkens Nødhjelp, Hope for Justice, Den norske kirke, Rafto, A21, Hillsong, KFUK-M Global, Framtiden i Våre Hender og mange flere. Nytt av året var at Søndagsskolen Norge bidro med materiell.

Filmen «Hvor mange slaver jobber for deg?»⁵ laget av VON kommunikasjon på oppdrag fra NKR, nådde nærmere 60 000 personer på facebook og ble sett av ca. 10 000 personer (hele eller deler av filmen). Den vakte sterkt engasjement både rundt kirkekaffen og i sosiale medier. Filmen følger to personer som tar testen Slavery Footprint og skildrer deres reaksjoner på at produkter vi omgir oss med er forbundet med tvangsarbeid.

Uten ildsjeler, ingen Global uke! Helt siden

2015 har Global uke hatt et økumenisk «dream team» i Bergen med Den norske kirke i spissen. I 2018 fikk de til tre gudstjenester, herunder «puslespillsgudstjeneste» for 200 av byens konfirmanter, loppe-marked, konsert og et seminar med Bergen næringsråd, Rafto, Kirkens Bymisjon m.fl. på laget.

Hadde vi hatt en ildsjel-pris, måtte Maria Bruseland vært vinneren. Hun sørget for bilrebus om moderne slaveri for konfirmanter i Grenland, filmkveld med Ungdom i Oppdrag i Skien, og temagudstjeneste i Gjerpen Misjonskirke. Dessuten sto hun på stand på kjøpesenteret og på Høgskolen i Telemark. Hun inviterer til mer lokalt og økumenisk samspill i 2019!

Moderne slaveri fikk ellers oppmerksomhet på et stort mangfold av arenaer, f. eks. her:

- Undervisning for kvinner med minoritets

bakgrunn om arbeidslivskriminalitet i regi av KiA

- Seminar om «Slavefri kirke?» på Ungdom, Kultur og Tro -konferansen på MF

- Teateroppsetningen «Valgt det» på Stavern folkehøgskole

- Temagudstjeneste i Drammen baptistkirke og solidaritetsgudstjeneste i Tromsø Adventistkirke

- Internasjonalt Seminar med Student-prestene i Tromsø: «Er etisk handel mulig?»

- «Hvordan bekjempe slaveri», seminar i regi av Menneskerettighetsfondet, Rafto, Den norske kirke.

- Tre undervisnings- og samtalekvelder med unge voksne fra tre kirkesamfunn v/ NKR og Mellomkirkelig Råd i Den norske kirke.

- Temagudstjeneste i Skodje med besøk av koret Reflex og 300 deltakere

- Adventskonsert «Lys i mørket» i regi av Østsida Frikirke med 120 deltakere (se tekstboks).

Det er mange i Norge og internasjonalt som kjemper mot slaveri. Det ble tydelig i 2018. Saken fikk offentlig oppmerksomhet via hendelser som at Global Slavery Index sitt anslag om 9000 slaver i Norge, eller at Norge bevilget 100 millioner til globalt anti-slaveri-arbeid. Og på Arendalsuka og utover høsten etterlyste sivilsamfunnsaktører en norsk slaverilov⁶. I november fremmet stortingspolitiker Jette Christensen (Ap) et representantforslag om det samme. Dette inspirerte kirkene i NKR til å levere et opprop til sentrale politikere og myndigheter, signert av 26 kirkeledere. Her både forplikter de seg selv og anmoder myndighetene om å gjøre mer for å bekjempe slaveri⁷ (oppropet er gjengitt på side 28).

Bærebjelken i Global uke består likevel av menighetene og nøkkelpersoner som tar i bruk sine faste samlingspunkter og arenaer. Gudstjenester utgjorde ca. 63 prosent av alle arrangementene. Når 90% av arrangørene i 2018 sier at de vil bli med neste år, begrunner de det spesielt med at uka gir mulighet for å få fram eget diakonalt engasjement og med at det er lett å markere Global uke. Husk det når du vurderer om du vil bli med i 2019. Stor takk til alle som har vært med så langt!

Kilder

1. www.ilo.org og Global Slavery Index

2. NRK, 10.05.2017

3. Dagsavisen, 24.03.2017

4. Dagens Næringsliv, 17.01.18

5. <https://globaluke.no/2018/11/09/film-hvor-mange-slaver-jobber-for-deg/>

6. Raftostiftelsen, Advokatforeningen og Initiativ for Etisk Handel.

7. Vårt Land 22.11.18

“Etter å ha sett filmen kom folk bort til meg og sa: «Jeg er redd for å ta testen fordi den treffer meg på noe ubehagelig».

- Ressursperson etter temagudstjeneste i Horten

Kirkene sammen - en stemme i den offentlige debatten

Norges Kristne Råds visjon er at «kirkene sammen fremmer liv i fellesskap og forsoning, i kirken og i samfunnet.» Dette innebærer blant annet å være en stemme i den offentlige debatten.

Religionspolitisk utvalg

NKR ferdigstilte og avga høringsuttalelse om utkast til ny samlet lov om tros- og livssynssamfunn i begynnelsen av januar 2018. Spørsmålet om forholdet mellom «Den norske kirkes særlige stilling» og hensynet til likebehandlingsprinsippet viste seg å være et utfordrende spørsmål i arbeidet med høringsuttalelsen. For bedre å komme til rette med disse spørsmål ble det arrangert et seminar mellom representanter fra NKR's medlemssamfunn og Kirkerådet for Den norske kirke under sistnevntes møte i Tønsberg i juni 2018 der problemstillingene ble belyst.

Videre aktualiserte både denne og de senere års lovendringssaker behovet for en gjennomgang av hvordan vedtektenes §6 om frikirkelig forum og interessenemotsetninger mellom majoritetskirken og de øvrige best kan håndteres. Dette arbeides det videre med, med tanke på behandlingen av den kommende proposisjonen om samlet lov om tros- og livssynssamfunn og Stortingsmeldingen om tros- og livssynspolitikken.

Religionspolitisk utvalg (RPU) har ikke hatt ordinære møter i 2018. I tillegg til ovennevnte forslag til høringsuttalelse om utkast til ny samlet lov om tros- og livssynssamfunn, har RPU utarbeidet forslag til høringsvar i ytterligere tre høringer. Disse er utarbeidet gjennom e-postutveksling i utvalget:

- Ny tjenesteordning for Feltprestkorpsset – forskrift om tros- og livssynstjeneste.
- Forslag til endringer i ekteskapsloven. Oppheving av adgangen til å gi dispensasjon fra alderskravet på 18 år.
- Høring om endringer i regelverk om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner.

Beregningen av kommunale tilskudd til tros- og livssynssamfunn har utløst flere henvendelser til NKR's sekretariat. I de fleste tilfeller der lokale menighetsledere har satt spørsmål ved kommunenes beregningsmåte, har det vist seg at kommunene har fulgt regelverket. I et tilfelle ønsket kommunen å holde alle vedlikeholds-kostnadene til vernede og fredede kirkebygg utenom beregningsgrunnlaget. Av en eller annen grunn var tilskuddsberegningen behandlet politisk i kulturutvalget som hadde gitt innstilling til formannskapet. NKR mener at tilskuddsberegningen er en forvaltningssak som ikke skal behandles i politiske organer. På oppfordring fra en politiker med frikirketilhørighet skrev spesialrådgiveren et notat til Rådmannen i vedkommende kommune der bestemmelsene i lov og forskrift ble tydeliggjort. Rådmannen trakk saken og kommunenes praksis ble revidert i tråd med regelverket.

NKR har ikke kapasitet til å overvåke alle landets kommuner og vil oppfordre medlemssamfunnenes ledelse til å oppmuntre til lokal bevissthet om beregningen av tilskuddene. NKR har bidratt og skal fortsatt bidra med hjelp til å avklare uklarheter.

The Oslo Coalition on Freedom of Religion or Belief (Oslokoalisjonen)

Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfrihet (OC) er et internasjonalt program på Senter for menneskerettigheter ved Juridisk fakultet, Universitet i Oslo. Det organiserer et internasjonalt nettverk av representanter fra tros- og livssynssamfunn, frivillige organisasjoner, internasjonale organisasjoner og forskningsinstitusjoner.

NKR har bidratt aktivt til Oslokoalisjonens

arbeid i 2018. Dag Nygård er medlem av Oslokoalisjonens rådgivende utvalg og har på ulike måter deltatt i Oslokoalisjonens operative arbeid gjennom året. Han er med i en internasjonal ekspertgruppe som leder et forskningsprosjekt om «Legitimate Limitations on the Freedom of Religion or Belief». I løpet av 2018 ble forskningsrapporter fra 7 forskjellige land i ulike verdensdeler og forskjellige religiøse og politiske kontekster utarbeidet og samlet. Nygård har også representert Oslokoalisjonen på konferanser Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa har hatt i Wien og Warszawa og bidratt i OSCE HDIMs evaluering av det årlige «Human Dimention Implementation Meeting».

Her er ikke mann eller kvinne?

Norges Kristne Råd har gjennomført en undersøkelse av kjønnsfordelingen i styrer og menighetsråd både sentralt og lokalt i medlemssamfunnene. Bakgrunnen for undersøkelsen er behovet for mer faktabasert kunnskap om situasjonen på dette området. Undersøkelsen retter seg først og fremst mot sentrale og lokale ledere i medlemssamfunn og tilhørende menigheter. Den kan danne grunnlaget for samtale både om årsaker til forskjeller i kjønnsfordelingen om hvordan man best kan arbeide for å styrke deltakelsen fra både kvinner og menn i menighetsråd og styrer.

Til tross for at ingen av NKR's medlemsamfunn utelukker kvinner fra styrende organer, er det store forskjeller mellom dem når det gjelder kvinnelig representasjon. Et annet interessant trekk ved funnene i undersøkelsen er at en del menigheter har vanskeligheter med å rekruttere menn til styreverv. Spørsmålet om kvinners og menns deltakelse i menighetsråd og styrer i trossamfunn og lokale menigheter har også på offentlige agendaen med jevne mellomrom. Både spørsmålet om krav til radikal kjønnskvalitet som betingelse for å motta offentlige tilskudd og liknende, har nødvendiggjort en kartlegging slik at både trossamfunn, relevante myndigheter og politikere kan ha et best mulig kunnskapsgrunnlag for å diskutere denne type spørsmål.

Arbeidet med migrantmenigheter

Migrasjon endrer kirkelandskapet i Norge. Gjennom Flerkulturet kirkelig nettverk forsøker vi informere den norske offentligheten om dette samtidig som vi jobber for å opprettholde og vedlikeholde kontakten med ledere i migrantmenigheter. En del av lederne i Oslo-området møtes månedlig til bønn, felleskap og gjensidig orientering. I tillegg bidrar koordinatoren med rådgiving overfor den enkelte leder eller menighet etter henvendelser. Høsten 2018 ga Cappelen Damm akademisk forlag ut en bok med innføring i kirkekunnskap, som blant annet inneholdt en artikkel om migrantmenigheter der NKR har bidratt.

I 2017 søkte vi sammen med Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep om midler fra Barn og familiedirektoratet. Dette førte til at vi våren 2018 arrangerte en fagdag om trygghet for barn i hjem og i menighetene. Temadagen la grunnlag for dialog og nettverk - som et startpunkt for kartlegging av kunnskap om vold og seksuelle overgrep i migrantmiljøer i Norge (iverksettes i 2019).

Migrasjonspolitisk engasjement: migrasjon og konvertitter

Norges Kristne Råd har i mange år engasjert seg i asyltematikk med et ønske om å forbedre rettsikkerheten i asylsystemet med tanke på religionsfrihet og vern for mennesker som frykter og forfølges for sin tro. Engasjementet kommer til uttrykk blant annet i asylpolitisk forum, der vi samarbeider med sivilsamfunnsorganisasjonene på fagfeltet. Sammen arrangerte vi den årlige asylkonferansen 29.nov 2018 på litteraturhuset i Oslo med fokus på tredjelandsavtaler, midlertidighet og innstrammingsforslag fra Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg.

På konvertittfeltet ble det holdt både et temaseminar under Arendalsuka 2018 og en oppfølgingskonferanse ett år etter lanseringen av rapporten «Tro, håp og forfølgelse II.» Begge steder ble temaet og norske myndigheters uendrede og kritikkverdige praksis mer belyst. Videre har vi et årlige høynivå kontaktmøtet mellom kirkene og utlendingsforvaltningene (UDI, UNE

«Her er ikke mann eller kvinne?» er en undersøkelse om kjønnsfordeling i styrer og menighetsråd i våre medlemssamfunn.

og Landinfo) og eget møte med UDI om asylintervjuguide. Kontaktgruppen for rapporten holder jevnlig kontakt og oppdaterer hverandre om forsøk på å påvirke norske myndigheters praksis. Tross innspill, kontakt og mange ulike tiltak står problemer i konvertittsaksbehandlingen uløst.

I forbindelse med global uke 2018 tok nettverket ansvar for et frokostseminar om migrasjon, sårbarhet og moderne slaveri. På seminaret deltok Marta Bivand Erdal, seniorforsker, PRIO - Institutt for fredsforskning, med innlegg om de globale forhandlingene om migrasjon. Synspunkter på den globale plattformen for migrasjon (GCM) og norsk UDs innsats for å bekjempe moderne slaveri ble presentert av Jens Frølich Holte, statssekretær i Utenriksdepartementet. Ann-Magrit Austenå, generalsekretær i NOAS - Norsk organisasjon for asylsøkere- delte tanker om forholdene til Syriske flyktninger i Tyrkia, og det ble presentert inntrykk fra Caritas' arbeid for mi-

granter i Norge ved rådgiver Guro Gjørven, og fra Karibus arbeid for å fremme stemmer fra det global sør ved rådgiver Tyler Dale Hauger. 40 personer fra ulike organisasjoner deltok.

I forbindelse med Verdens Flyktningdag 20.juni arrangerte nettverket en minnemarkering for verdens flyktninger. Minneseremonien besto av en kort liturgi med skriftlesing, musikk, appeller og lystenning. Minnemarkeringen var et uttrykk for forpliktelsen kirker i Europa har for å minnes de døde og be for de pårørende. Med minnemarkeringen setter vi søkelys på flyktningssituasjonen i verden og behovet for lovlige og trygge reise til Europa.

Kirkeasyl

Norges Kristne Råd engasjerte seg også i Fitjar-saken, der politiet i februar 2018 brøt seg inn i forsamlingshuset til menigheten Nytt Liv hvor en familie satt i kirkeasyl.

Endring i Kopinor-autalen

Siden 1999 har Kopinor og Norges Kristne Råd (da Norges Frikirkeråd) hatt en autale om kopiering av opphavsrettslig beskyttet materiale til bruk i virksomheten til trossamfunn og menigheter tilsluttet Norges Kristne Råd.

Flere hundre menigheter er nå tilsluttet kopieringsavtalen mellom Norges Kristne Råd og Kopinor.

Avtalen gir de medlemssamfunn og enkeltmenigheter i medlemssamfunnene som slutter seg til avtalen, rett til å kopiere beskyttet materiale innenfor avtalens rammer. Enkelt sagt gir avtalen tilgang til «verdensbiblioteket» og gjør alle andre avtaler for trykte og internetbaserte publikasjoner overflødige.

Avtalen gjelder ikke musikk og film. NKR har besluttet å ikke inngå sentrale avtaler på disse områder og henviser på forespørsel til relevante aktører.

Iht. kopieringsavtalen mellom NKR og Kopinor skulle det gjennomføres en statistisk undersøkelse i trossamfunn/menigheter tilsluttet avtalen i 2018. Kopinor og NKR så ikke behovet for å gjennomføre undersøkelse. Avtaleteksten ble derfor endret til at hver av partene løpende kan kreve gjennomføring av statistisk undersøkelse når man mener det er behov for det.

Foto: Karl Anders Ellingsen, Metodistkirken

Ny generalsekretær

I 2018 fikk Norges Kristne Råd ny generalsekretær.

Etter 6 år som generalsekretær sluttet Knut Refsdal 1.9.2018. Han har sammen med staben vært en sikker og sterk pådriver og premissleverandør inn i styret, i NKR sitt daglige arbeid og i det offentlige rom. Han har bidratt til å skape et godt rom for dialog mellom kirkene i styrerommet og i møte med andre, og har levert mye teologisk og økumenisk tankegodt. Vi vil særlig fremheve dialogsamtalene om likekjønnede ekteskap. Erfaringene derfra er nå tilgjengelig i form av en samtaleguide, «Hvordan samtale om vanskelige tema i kirkelig sammenheng». Pilgrimsvandringen fra Oslo til Trondheim ble også et viktig og synlig uttrykk for dialogen om tros og livssyn.

Erhard Hermansen begynte i stillingen som generalsekretær 1.9.2018. Han har utdannelse innen teologi- og ledelsesfag og har tidligere arbeidet som pastor og tilsynsmann i Den Evangelisk Lutherske Frikirke i nesten 20 år. Med sin solide erfaring med økumenikk og ledelse, har han i det korte tidsrommet han har bekledd stillingen, allerede vist seg som en verdig arvtaker som leder av Norges Kristne Råd. Kirkene i Norge ser frem til nye år med «Kirkene sammen» med Erhard Hermansen som generalsekretær.

Administrasjon og forvaltning

STYRET

Terje Aadne, Det Norske Baptistsamfunn, leder,
Berit Hagen Agøy, Den norske kirke, nestleder,
Dan Urdesic, Den serbisk-ortodokse kirke i Norge (gruppe av ortodokse menigheter)
Øyvind Gaarder Andersen, Pinsebevegelsen,
Øyvind Helliesen/Ingull Grefslie, Metodistkirken,
Bernt Eidsvig, Den katolske kirke,
Helga Haugland Byfuglien, Den norske kirke,
Jarle Skullerud, Den Evangelisk Lutherske Frikirke,
Kristin Gunleiksrud Raaum, Den norske kirke,
Ole-Kristian Thoresen, Oslo Kristne Senter (gruppe av frittstående menigheter),
Per Anders Sandgren, Svenska kyrkan i Norge (gruppe av utenlandsmenigheter),
William Cochrane, Frelsesarmeen,
Øyvind Haraldseid, Misjonskirken Norge.

De fem første utgjør styrets arbeidsutvalg. Styret har hatt fire møter og AU har hatt fire møter.

STAB

- Erhard Hermansen, generalsekretær fra 1.9.2018
- Knut Refsdal, generalsekretær til 1.9.2018
- Dag Nygård, spesialrådgiver
- Karin R. Thompson, kontorleder
- Elin Finnseth Sæverås, koordinator, Global info/Global uke
- Lemma Desta, koordinator, Flerkulturelt kirkelig nettverk
- Hege Merete Andersen, kommunikasjonsrådgiver (permisjon fra 15.07.2018)
- Kristin Skjøtskift, informasjonsmed-

arbeider (vikariat)

- Sindre Fjellestad, informasjonsmedarbeider (vikariat)

Staben holder til i Kirkens hus i Rådhusgt. 1-3 i Oslo og er samlokalisert med K-Stud, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Den finske menigheten og Stiftelsen Karibu.

STYRINGSGRUPPER

Flerkulturelt kirkelig nettverk

Syvendedags Adventistkirken: Finn Eckhoff.
Den Evangelisk Lutherske Frikirke: Per Kristian Rønning.
Den katolske kirke: Bharath Villavarayan.
Den norske kirke: Steinar Ims.
Det Norske Baptistsamfunn: Mette Marie Hebnes.
Kvekersamfunnet: Roger Cassidy (vara: Judith M. Nilsen).
Pinsebevegelsen: Pavel Novik (vara: Kjersti Falk Berg).

Global Info og Global uke mot moderne slaveri

Syvendedags Adventistkirken og ADRA Norge: Gry Haugen.
Den katolske kirke: Hans Rossiné.
Den norske kirke: Janne Dale Hauger.
Frelsesarmeen: Petra Kjellen Brooke.
Metodistkirken: Kari Hay.
Svenska kyrkan i Norge: Kristina Sandgren Furberg.
Den Evangelisk Lutherske Frikirke: Stein-Vegard Antonsen
Misjonskirken Norge: Naomi Curwen
Digni: Miriam Ekelund
Kirkens Nødhjelp: Inger-Torunn Sjøtrø (leder)

UTVALG

Norsk Teologisk Samtaleforum

Syvendedags Adventistkirken: Arne Brede-sen og Tor Tjeransen.

Den Evangelisk Lutherske Frikirke: Jan Gossner.

Den norske kirke: Beate Fagerli og Stephanie Dietrich.

Det Norske Baptistsamfunn: Linda Aadne.

Kvekersamfunnet: Egil Mardal Johannessen og Marit Kromberg.

Metodistkirken: Christina Thaarup og Hilde Marie Movafagh.

Misjonskirken Norge: Reidar Salvesen.

Pinsebevegelsen: Pål Helmersen.

Religionspolitisk utvalg

Syvendedags Adventistkirken: Finn Eckhoff.

Den Evangelisk Lutherske Frikirke: Terje Solberg.

Den katolske kirke: Torbjørn Olsen.

Den norske kirke: Ole Inge Bekkelund og Steinar Ims.

Det Norske Baptistsamfunn: Håkon Sigland.

Kvekersamfunnet: Marit Kromberg.

Metodistkirken: Ingull Grefslie

Misjonskirken Norge: Ingunn Folkestad Breistein

Pinsebevegelsen: Jan Eilert Aakre

Svenska kyrkan i Norge: Per Anders Sandgren

Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn: Rolf Ekenes

Den finske menigheten i Norge: Anssi Elenius

Frelsesarmeen: Jan Peder Fosen

Sammen mot overgrep

Alle kirker og kristne organisasjoner kan bli med i nettverket og oppnevner selv en kontaktperson. Administrasjonen av nettverket er lagt til Norges Kristne Råd i samarbeid med Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep.

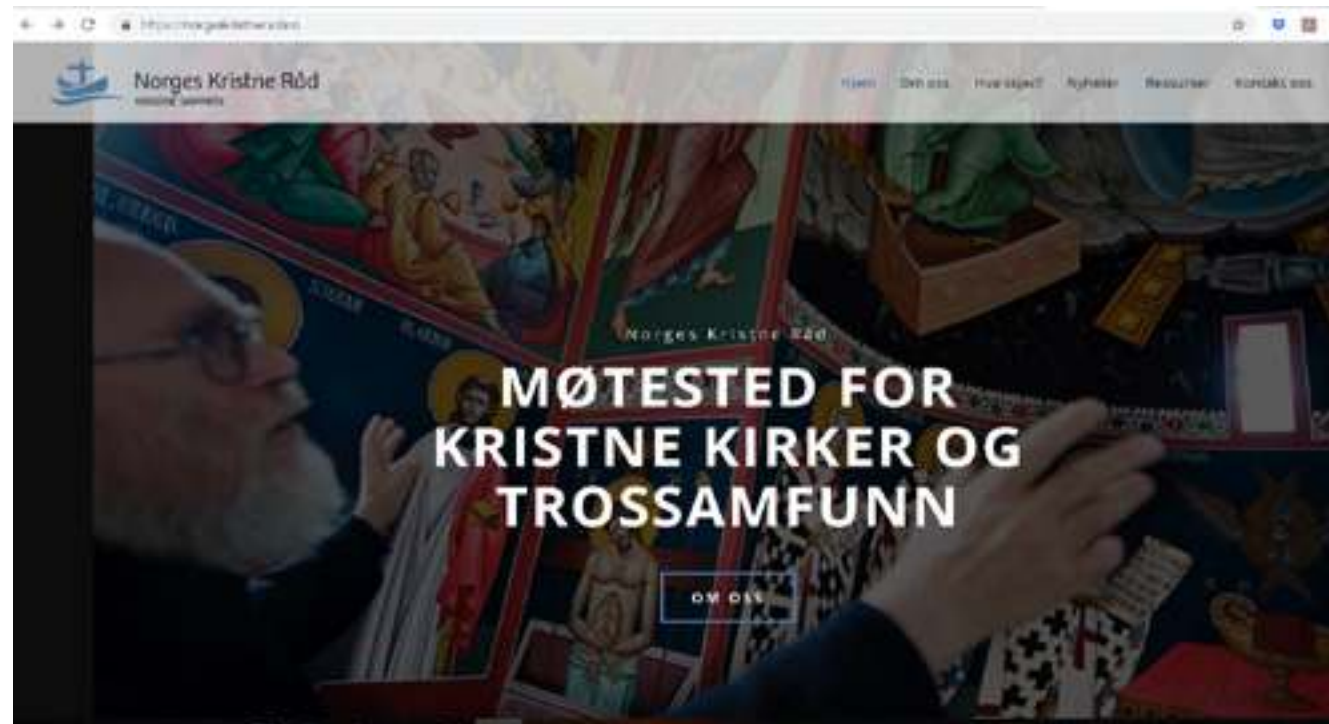
SAMARBEIDSRELASJONER

NKR er medlem av Frivillighet Norge, Virke, KNIF, K-Stud, Forum for utvikling og miljø, Churches' Commission for Migrants in Europe og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Sekretariatet følger opp kontakten og samarbeidet med økumeniske råd og kirker i Norden og Baltikum samt økumeniske råd i Europa og

globalt. Oppdateringer fra norske representanter i Kirkenes Verdensråds (KV) sentralkomiteé og Konferansen av Europeiske Kirkers (KEK) Governing Board står jevnlig på dagsorden i NKRs styre.

NKR er representert i en lang rekke nettverk og arbeidsgrupper, blant andre:

- Den norske styringsgruppa i KV's «Ecumenical Accompaniment for Palestine and Israel»: Erhard Hermansen.
- Det Norske Bibelselskap - Representantskapet: Erhard Hermansen.
- Ecumenical Network for Sudan & South Sudan i regi av KV: Erhard Hermansen.
- Forum for Sudan og Sør-Sudan. Erhard Hermansen.
- Great Lakes-nettverket: Erhard Hermansen.
- Interreligiøst nettverk for klimamobilisering: Erhard Hermansen.
- Kirkelig Ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep - styret: Øyvind Haraldseid. Representantskapet: Erhard Hermansen. Vara: Karin Thompson.
- Kirkens Nødhjelp - Representantskapet: Erhard Hermansen.
- Komiteen for internasjonale spørsmål i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke: Erhard Hermansen.
- KEKs fredsgruppe: Anne-May Agerup.
- Kontaktgruppa mellom Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke: Øyvind Haraldseid, Erhard Hermansen. Vara: Dag Nygård.
- Kristelig Folkepartis trossamfunnsutvalg: Erhard Hermansen.
- Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME): Erhard Hermansen.
- Referansegruppa for kurset «Å være religiøs leder i det norske samfunnet» ved Universitetet i Oslo: Lemma Desta.
- Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn - Lederforum: Terje Aadne. Rådet: Erhard Hermansen, Ingull Grefslie, Jarle Skullerud. Vara: Dag Nygård.
- RORG-nettverket: Elin F. Sæverås.
- Forum for utvikling og miljø (ForUM): Elin F. Sæverås.
- Det Teologiske Menighetsfakultet - Råd for samarbeid med arbeidslivet: Erhard Hermansen.

Nye nettsider

Desember 2018 kunne vi stolt lansere våre nye nettsider på www.norkr.no. Dette har vært et prosjekt som har foregått i løpet av høsten 2018.

Målet har vært å produsere enn mer oversiktlig side der vi enklere og tydeligere kan formidle det vi står for og hva vi driver med, slik at selv en som ikke vet hva Norges Kristne Råd er, raskt kan få en forståelse for det. Dette har vi blant annet gjort ved å kutte ned på en del av informasjon som tidligere stod på nettsiden, noe som har vært en meget omfattende prosess. Norges Kristne Råd står i mye ulikt arbeid og vi har måttet være selektive om den informasjonen vi ønsker å fremme.

Vi har hatt et tydelig fokus på et responsivt design og vår nye nettside fungerer nå fint på alle enheter. Dette har vært et viktig fokusområde ettersom stadig mer nettrafikk foregår på enheter som mobil og iPad.

Med en ny nettside har vi gjort nye tiltak for å øke vår synlighet og tilstedeværelse. Et av disse tiltakene er å opprette regelmessig blogg. Blogginnleggene blir skrevet av ulike ledere, pastorer/prester eller andre samfunnsstemmer. Vi skriver også en del innlegg selv. Denne vil vi virkelig anbefale å følge med på.

I tillegg har vi et sterkt fokus på samspill mellom nettside og sosiale medier, der nettsiden stadig linker til facebook og vice versa. Dette gjør vi for å øke vår synlighet.

Ta gjerne en titt på våre nye nettsider og kom med tilbakemeldinger!

Utgivelser i 2018

Nye publikasjoner fra 2018. Alle er tilgjengelige for nedlasting på våre nettsider.

«Guds levende ord. Bibelsyn og bibelbruk i norske trostradisjoner» Norges Kristne Råds skriftserie nr 21.

«Samtaleguide/veileder. Hvordan samtale om vanskelige temaer i kirkelig sammenheng» Norges Kristne Råds skriftserie nr 22

«Kirkens ansvar for barns rettigheter». Norsk oversettelse av Kirkenes Verdensråd og UNICEF sitt dokument «Churches' Commitments to Children».

«Her er ikke mann eller kvinne - Eller hva?» En undersøkelse av kjønnsfordeling i styre og menighetsråd i Norges Kristne Råds medlemssamfunn.

«Grønne menigheter, etisk handel og miljø. Forslag til videre oppfølging av etikk, etisk handel og miljø.»

MEDLEMMER

Den anglikanske kirke i Norge
www.osloanglicans.no

Den Etiopiske Ortodokse kirke i Norge
<http://www.eotcnor.no>

Den Evangelisk Lutherske Frikirke
www.frikirken.no

Den finländska evangelisk-lutherska församlingen i Norge
finskekirken.com

Den katolske kirke
www.katolsk.no

Den nordisk-katolske kirke
www.nordiskkatolsk.no

Den norske kirke
www.kirken.no

Den ortodokse kirke i Norge- Hellige Nikolai menighet
www.ortodoks.com

Den tyskspråklige menighet i Norge
www.deutschegemeinde.net

Den greske orthodoxe menighet Evangelismos tis Theotokou (Maria Bebudelse)
www.greskorthodokskirke.no

Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn
www.delk.no

Det Norske Baptistsamfunn
www.baptist.no

Den serbisk ortodokse kirke i Norge - Hl. Vasilije Ostroski menighet

Frelsesarmeen
www.frelsesarmeen.no

Guds Menighet, Vegårshei
www.gudsmenighet.no

Kuekersamfunnet
www.kveker.org

Metodistkirken i Norge
www.metodistkirken.no

Misjonskirken Norge
www.mknu.no

Oslo Kristne Senter
www.oks.no

Pinsebevegelsen i Norge
www.pinsebevegelsen.no

Svenska kyrkan i Norge
www.svenskakyrkan.se/oslo

Østfoldkirken
www.ostfoldkirken.no

OBSERVATØRER

Syvuendedags Adventistkirken
www.adventist.no

Blå Kors Norge
www.blakors.no

Den Etiopiske Ortodokse Tewahedo kirke i Nord- og Vest-Europa, Bispedømmet Mahidere Sibehat Kidist Lideta Lemariam kirke i Oslo-Norge

Det Norske Bibelselskap
www.bibel.no

Digni
www.digni.no

Kirkens Nødhjelp
www.kirkensnodhjelp.no

NORME - Norsk Råd for Misjon og Evangelisering
www.norme.no

Artikler 2018

En livssynslov til besuær:

Lar særstilling og likebehandling seg kombinere?

Dag Nygård, Spesialrådgiver i Norges Kristne Råd

Kortversjon av foredrag holdt på Litteraturhuset i Oslo 28.2.2018. Arr.: Norsk senter for menneskerettigheter, UiO, Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Reel likebehandling?

Det er interessant å legge merke til den diametralt motsatte tilnærmingen til spørsmålet om likebehandling som kommer frem i kulturdepartementets høringsnotat om utkast til ny tros- og livssynssamfunnslov på den ene side og i Sivertsen-utvalgets utredning NOU 1975:30 om «Stat og kirke» på den andre siden.

På side 134 i høringsnotat om utkast ny tros- og livssynssamfunnslov heter det:

«Det er departementets syn at den ulikheten som det er i rammevilkårene for Den norske kirke sammenliknet med andre tros- og livssynssamfunn, ikke er tilfredsstillende reflektert i lovgivningen og i tilskuddsgrunnlaget til andre tros- og livssynssamfunn»

I NOU 1975:30 heter det på side 186:

«Utfra religionsfrihetsprinsippet bør det prinsipielt være likestilling mellom trosamfunnene når det gjelder økonomiske støtteordninger. Men det neppe sies at det i dag er likestilling i praksis. Den offentlige støtten er helt avgjørende for Den norske kirke, mens støtten bare dekker en liten del av økonomien i andre trossamfunn. Utvalget mener at man bør sikte mot større reell likestilling på dette felt.

For øvrig vil utvalget ikke her fremme konkrete forslag til støtteordninger, men foreslå en særlig offentlig utredning til å klarlegge hvorledes støtteordninger trossamfunnenes aktiviteter kan revideres med sikte på reell likestilling.»

Høringsnotatet til ny lov synes å forutsette at

dagens ordning ikke tilgodeser majoritetskirken slik at dagens ordning slår ut i dens disfavør. Konklusjonen til Sivertsen utvalget er at dagens per capita-ordning ikke sikrer reelt likeverdige rammevilkår for trossamfunnene utenfor Den norske kirke. Det pekes bl.a. på utgifter til bygging og drift av kirkebygg og lønnskostnader. For å sikre en materiell reell likebehandling foreslår utvalget en egen offentlig utredning av mulige utjevningstiltak.

Spørsmålet om ulemper og fordeler for vekselvis majoritet og minoriteter er selvsagt relevant å drøfte i denne sammenheng. Men når problemstillingen er å sikre reell likebehandling, kan man ikke bare ensidig belyse ulemper man mener Den norske kirke har, men også eventuelle fordeler den har vis a vis minoriteten og omvendt. Man må foreta en konkret vurdering av de reelle materielle vilkårene for minoritetene og undersøke om kravet til reell likebehandling kan innebære nødvendige kompenserende tiltak for disse.

Minoritetsposisjonen er også en «særlig stilling».

Det er altså ikke bare Den norske kirke som står i en særstilling. Minoritetsposisjonen er også en særlig stilling. De materielle og ikke-materielle ulempene knyttet minoritetenes stilling kan i noen tilfelle rettferdiggjøre tiltak som særlig kompenserer for ulemper som følge av denne status. Det er hovedbudskapet i General Comment no 18 FNs menneskerettighetskomité:

«The Committee also wishes to point out that the principle of equality sometimes requires States parties to take affirmative action in order to diminish or eliminate conditions which cause or help to perpetuate discrimination prohibited by the Covenant.»

(CCPR General Comment No. 18: Non-discrimination para 10, 10.11.1989)

• Større reell likebehandling nødvendiggjør en

vurdering av de reelle materielle vilkårene for minoritetene.

• behovet for eventuelle kompenserende tiltak for disse.

• Departementets ensidige fokus på majoritetens ulemper svekker begrunnelsen for særbehandling av Den norske kirke.

• Minoritetsposisjonen innebærer normalt et handicap som kan rettferdiggjøre særlige kompenserende tiltak. Jfr. CCPR General Comment No. 18.

Det er åpenbart at Den norske kirke har stordriftsfordeler andre ikke har. Små trossamfunn har definitivt høyere grunnlagskostnader enn store.

Det finnes en norm for norm for kirkebygg i Den norske kirke: 10% av medlemstallet i soknet, dog minimum 200 og maksimum 500 seter. Andre kristne trossamfunn må ha sitteplass for nesten alle medlemmene.

Andre tros- og livssynssamfunn har også landsdekkende strukturer som ivaretar medlemmer bosatt over hele landet og tilhørende demokratiske ordninger med nominasjonsprosesser, valgkomitéer, generalforsamlinger årskonferanser etc.

Landsdekkende

Distriktsutfordringer knyttet til landsdekkende struktur kan arte seg ulikt for Den norske kirke og andre trossamfunn med tilnærmet landsdekkende struktur. For Den norske kirke er uttrykket landsdekkende et uttrykk for en realitet som åpenbart kan ha sine utfordringer. For andre kan det innebære helt andre utfordringer både når det gjelder logistikk og kostnader (eksempler hentet fra virkeligheten i senere tid):

• En ortodoks prest må ta fly fra Oslo til Finnmark for å avholde messe eller forrette begravelse etter trossamfunnets liturgi.

• Presten i Den finländska evangelisk-lutherska församlingen i Norge i Oslo reiste forleden til Lofoten for å forrette en begravelse for et av sine medlemmer.

• Presten i Den gresk-ortodokse kirken i Oslo måtte fly til Nord-Norge for å gi sjelesorg til en varetektsfange.

• Andre reiser lange strekninger for å foreta vielse av et ektepar eller gi nattverd til en døende som ønsker besøk av sin prest.

• Migrantmenigheter - språklige og kulturelle minoriteter består av små grupper over hele landet med egen omreisende prest som holder gudstjenester og forretter kirkelige handlinger.

Behov for robust langsiktig ordning

Støtten til Den norske kirke og tilskuddsordningen til tros- og livssynssamfunn er allerede under press. En ordning også minoritetene opplever rettferdig, vil bidra til å skape ro og sannsynligvis gjøre tilskuddsordningen mer robust og langsiktig. I motsatt fall vil den fremdeles nærmest løpende kunne bli problematisert av minoritetene i den offentlige debatt.

I 1960 var andelen av befolkningen som ikke tilhører noe tros- eller livssynssamfunn på 0,6%. Nå nærmer den seg raskt 20%. Storsamfunnet yter ca. 6 milliarder årlig i støtte og tilskudd til sektoren, mer enn til noe annen sivil enkeltsektor. Hvor lenge vil de nevnte snart 20% av personskattytere sitte i ro uten å problematisere at de må bidra med 16 -1700 kr i året til tros- og livssynsutøvelse? Eller ca. 3500 for en husstand med to inntekter.

Tros- og livssynssamfunnene i Norge sitter i samme båt. Vi må finne sammen og ta åretak i samme retning. Det finnes ikke nødvendigvis enkle fasitsvar på alle dilemmaer. Departementets høringsutkast er imidlertid ikke et tilfredsstillende bidrag til samtalen om likebehandlingsutfordringene.

Majoritet og minoritet må nå benytte seg av muligheten til å sette seg ned, snakke sammen for om mulig å belyse problemstillingen ut fra et bredere perspektiv enn det som forelå som utkast til ny lov.

Om arbeidet med kvekernes bibelforståelse

Marit Kromberg, Kuekersamfunnet

Dette har jeg både gledet og gruet meg til! Jeg har vært så glad for at NTSF fikk oppdraget om – i lys av Bibelselskapets 200-årsjubileum og 500-årsmarkeringen av reformasjonen – å si noe om medlemssamfunnenes bibelsyn og bibelbruk. Og vi har hatt lyst til å fortelle dere, og hele Norge, om kvekernes bibelsyn. Særlig etter at boka til Marcus Borg «Gjenoppdag kristendommen» ble lansert for ikke lenge siden.

Av en eller annen grunn hadde jeg en forventning om at dialogen mellom trossamfunnene ville bli lettere når vi skulle forholde oss til Bibelen. Jeg visste at vi har ulike bibelsyn, men jeg tenkte likevel at det ville være lettere å snakke om det fordi jeg erfarer at det har skjedd en utvikling både innen bibelforskning og teologi. Når jeg for 30 år siden skulle forklare om kvekernes bibelsyn, ble jeg enten møtt med overbærende smil eller ved at et nytt tema brått ble brakt inn i samtalen. Nå er det mange som sier at jo, det er i grunnen slik de også ser på det – når jeg snakker med folk med en kristen merkelapp, vel å merke.

Men samtalen ble både lettere og vanskeligere når vi møttes i NTSF. Og jeg tenker at det må komme av at vi alle jo er *representanter*. Selv om det er uttrykkelig sagt at det vi sier og skriver i NTSF, er vårt eget syn, så driver vi nok alle en viss «selvsensur» i den forstand at vi forsøker å finne ord for det et flertall av medlemmer av eget trossamfunn, ville kjenne seg hjemme i. Og når det gjelder Bibelen, er dette kanskje minst like vanskelig som før, fordi nyere teologisk forskning ikke helt har funnet veien fram til de bekjennelsesordene som vi hver for oss er så glad i, og som på sin måte definerer våre egne trossamfunn. Så når jeg leser noen av tekstene i denne nye boka, kjenner jeg på en måte at de som skriver står i en slags spagat mellom det gamle og det nye. Men det er kanskje slik en kirke alltid må ha det etter at skriftspråket ble oppfunnet. Når noen ord først er blitt godkjent og publisert som uttrykk for et samfunns egenart, så skal det veldig

mye til å finne de ordene som kan åpne for det nye synet. Man bruker de gamle ordene og mener noe nytt.

Slikt er litt vanskeligere for kvekere. Vi har våre egne spagat-øvelser! Med **unntak** for Bibelen, er vi avsindig bokstavtro. Dogmer, trosbekjennelser og det andre mennesker og trossamfunn sier og skriver, tar vi forferdelig bokstavelig – vi tror vel at når de har, og historisk har hatt, et bokstavtro syn på Bibelen, så har de det på alt annet. Mens vi har et vitnesbyrd om Sannhet som binder oss til en slags bokstavtrohet til hverdags, leter vi i Bibelen etter ordenes indre, eller situasjonsbetingede sannhet, og etter Åndens inspirasjon til tolkningen.

For å begynne med konklusjonen: Moderne kvekere av i dag har i hovedtrekkene samme bibelsyn som de aller første kvekerne. Det er ikke mye som har forandret seg siden 1650. Det har som sin merkelige forklaring at folk hadde et friere og mer realistisk bibelsyn for 3-400 år siden enn mange konservative kristne har i dag. Det falt ikke de gamle inn å lese Bibelen bokstavelig – enda det kanskje var den viktigste (om ikke den eneste) boka i deres liv. Kvekere kranglet, især med baptister, i villen sky og med stor oppfinnsomhet om hva som kunne være den rette oversettelsen og den rette tolkningen. Det fortelles anekdotisk at George Fox skal ha sagt i en feide med de bokstavtro, med referanse til Joh 10,9, «Vi vet as Jesus sa 'Jeg er døren', men det er da vel ingen som tror han var laget av tre?» En av de evige feidene mellom kvekerdommen og samtidige kristne trossamfunn har handlet nettopp om troens grunnlag eller autoritet – Bibelen eller Den hellige ånd? Det som definerte kvekerne, var troen på at det er Den hellige ånd som har inspirert mennesker til å skrive de bibelske skriftene, og derfor vil vi heller ikke kunne lese dem i vår egen tid uten inspirasjon fra den samme Ånd. Og vi tar med glede imot all ny kunnskap fra seriøse forskere.

George Fox, som regnes som en av kvekerdommens grunnleggere, kunne Bibelen omtrent utenat, og når jeg skal oversette noe han har skrevet, henter jeg bare en passende bibeloversettelse og en god konkordans. Han hadde en forkjærlighet for å kle sine egne meninger i ord og vendinger som han husket og elsket fra Bibelen. Likevel hentet han ikke sine teologiske standpunkter fra Bibelen. Han likte å si: «Dette forsto jeg selv – ved Åndens eller Lysets hjelp – men jeg fant det i skriften senere da jeg lette etter det.» (Fox, 1648, f.eks.) Kvekere har ikke senere heller hatt for vane å finne belegg for sine meninger med skriftsteder.

Jeg skal ikke si mye mer om det vi har skrevet; det kan dere jo lese selv. Men jeg skal prøve å si noe mer om bakgrunnen for arbeidet med å få fram manuskriptet. Egil Mardal og jeg er jo noen av de heller ukarakteristiske kvekerne som er glad i Bibelen.

Først må dere holde ut å høre om min vanskelige vei til klarhet. Antakelig er dette forferdelig utdatert og avslører bare min alder – definitivt førkrigs. Problemet er bare at debattene i dagens aviser og mange av de menighetsbladene jeg får utenfra, fremdeles handler om det som jeg måtte avvise, mens ungdommen i dag antakelig begynner seg et helt annet sted. Kanskje har de gått ut av kirken for godt?

For min egen del har det med barndom og ungdom å gjøre. Det gikk helt galt i søndagsskolen. Jeg måtte allerede som 6-åring distansere meg fra søndagsskolens lære om at det var Gud som krevde at Jesus måtte dø på korset for at Gud skulle kunne tilgi meg og alle andre vår synd. Mitt første besøk på søndagsskolen skjedde i en annen by enn der vi bodde, og jeg gikk hjem til mine foreldre og sa at til søndagsskole går jeg aldri mer, de sier feil om Gud. Det søndagsskolen sa, var knyttet til en etikk jeg aldri hadde erfart og heller ikke kunne akseptere.

Det var for meg en helt upassende tanke at universets store Gud skulle kunne bli så fornærmet eller ha et så menneskelig selvbilde at Gud ville kreve et stedfortredende offerlam for å blidgjøres – at Gud ville kreve en menneskeofring, og til og med ville ofre en som sto Gud selv svært nær – og at Jesus, for å kunne være et akseptabelt offer, aldri selv hadde gjort noe galt.

Jeg var og er trygg på at universets allmektige Gud har bedre veier til å ivareta rettferdigheten. (Jeg kan kanskje forklare min opptatthet av «universets» Gud med at vi bodde ganske nær nordlysobservatoriet i Tromsø, og min fars gode venner arbeidet der.)

I folkeskolen hadde jeg to elskelige «frøkner» som hadde kristentroen som en del av sin personlighet, men de sa aldri slike ting om Gud. De fortalte bibelhistorie, og pensum handlet mest om «Jesus før påsken». Sammen med noen venninner gikk jeg i YNGRES, og lærte speiderferdigheter og bibelkunnskap. Vi hadde to kvinnelige ledere som hadde vært fanger i Tyskland under krigen. En gang vi snakket om bønn, spurte vi dem hvordan de ba da de var i konsentrasjonsleir. Den ene svarte med et utsagn som har fulgt meg hele livet: «Vi ba til Gud om kraft til å holde ut, og vi snakket med Jesus hele natta, for han hadde vært der før.» (Jeg kan ennå ikke sitere det uten å bli berørt.)

Derfor var det en stor lettelse for meg å komme til kvekerne som snakket om forsoningens mysterium, erkjente at det var menneskene som drepte Jesus, at Gud i sin kjærlighet likevel ikke har slått hånden av menneskeheten, at det er andre måter å forstå Jesus, oppstandelsen og håpet om gjenkomsten på.

Konfirmasjonsopplæringen gjorde det verre og førte til at jeg meldte meg ut. Men jeg er født med en sterk «gudsvisshet». Jeg vet kanskje ikke hvor den kommer fra, men den går ikke bort, og jeg var nødt til å søke et fellesskap som visste om en større Gud, og etter noe søking fant jeg kvekerne.

Hadde jeg ikke funnet kvekerne, hadde jeg nok ikke blitt humanetiker, for Den hellige ånds gave til meg, gudsvissheten, kan ikke forsones med den rene materialismen. Jeg hadde nok blitt hjemløs; en av de mange som uke etter uke står fram i Vårt Land og forteller at de nok har en slags tro eller fornemmelse av «Noe», men de finner «HAM» ikke i kirken.

Gjennom hele kvekernes historie i Norge – 200 år i år – har vi vært omgitt av en luthersk preget kristendomsundervisning og en evangelisk forkynnelse som har lagt stor vekt på Bibelens autoritet, og som har lagt restriksjoner på

hvordan skriften kan tolkes. Kvekerdommens prinsipielle holdning har vært preget av motstand mot «overtroisk» eller «magisk» bruk av Bibelen, og slik har Kvekersamfunnet for mange blitt et sted der man kunne slippe å forholde seg til denne skriftsamlingen. Dette har ført til at mange av dagens kvekere har ufullstendig kjennskap til Bibelen og er glade for å slippe å bry seg om den. Og det er så sørgelig.

Det er ikke mange kvekere som har Bibellesing med i sin åndelige praksis. Dels er dette et uttrykk for historisk vane, en rest fra vår kvietistiske periode, da kvekerne etter de første par generasjoner av pionerer muligens ble påvirket av den kvietistiske mystikken – i alle fall trakk de seg tilbake fra «verden» og all ytre påvirkning. Bibelen ble også regnet med blant «unødvendige ytre påvirkninger». Men innimellom tilbyr de fleste kvekermenighetene studiegrupper, mange av dem bibelbaserte, der vi kan sette oss inn i hva ulike bibelbøker handler om, og folk liker det. Vi har mange ganger hatt bibelstudier, og når vi bruker moderne lærestoff, synes de fleste at det er spennende, interessant, oppklarende, inspirerende, fascinerende, etc.

Da Egil og jeg hadde samlet sammen vår egen og Hans Eirik Aareks forståelse av kvekernes forhold til Bibelen før og nå, lagde vi et lite hefte som vi delte ut på kvekernes årsmøte i fjor, slik at Vennene kunne se om det vi hadde skrevet, var representativt. De fleste var uhyre skeptiske til at det skulle kunne la seg gjøre å skrive noe som helst om ett felles bibelsyn blant norske kvekere, men de fleste har sagt med et smil at – jo, det er visst sånn det er.

Bare i min tid som kveker – fra sånn 1955 – har det skjedd store endringer i andre kirkers bibelsyn. I hvert fall en del av dem har åpnet for informasjon fra nyere forskning om bibeltekstene – det finnes også prester som ikke er redde for å si at de rett og slett er enige med oss. Og jo fler i verden som kan gi slipp på et bokstavbundet bibelsyn, desto lettere vil det bli for kvekere og andre søkende å nærme seg Bibelen som den skattkiste den er.

Opprop mot moderne slaveri

Opprop fra kirkeledere i forbindelse med global uke mot moderne slaveri.

Til
Justis-, beredskaps- og innvandringsminister Tor
Mikkel Wara
Næringsminister Torbjørn Røe Isaksen
Stortingets næringskomité
Stortingets justiskomité

FN (ILO) og Global Slavery Index anslår at 40 millioner mennesker lever som slaver i dag. Av disse er 25 millioner fastlåst i tvangsarbeid, mange i fabrikker hos underleverandører i globale produksjonsskjeder som norsk næringsliv benytter seg av. Andre flyktet eller migrerte på grunn av krig, klimaendringer, fattigdom eller mangel på arbeid, og ble ofre for slaveri i destinasjonslandet - eller på veien dit. Global Slavery Index hevder at opp mot 9000 personer kan være ofre for menneskehandel eller slave-lignende vilkår i Norge. Dette er mennesker i sårbare situasjoner som andre ser sitt snitt til å utnytte. Mange lever i en skygetilværelse preget av uverdige arbeidsforhold, liten eller ingen lønn, grove krenkelser og fysisk eller psykisk vold. Samtidig vet vi at mange nordmenn benytter seg av svart arbeid. Samfunnsøkonomisk analyse har regnet ut at årlig ranes fellesskapet for 28 milliarder kroner i skatteunndragelser.

Forpliktet

Moderne slaveri og menneskehandel er en kompleks problematikk med intrikate globale forgreininger. Det store omfanget og løsningene som kreves, kan skape en følelse av avmakt. Men vi er forpliktet til å reagere. Vår drivkraft er troen på at ethvert menneske er skapt i Guds bilde og har en iboende og ukrenkelig verdi. I en tid med proteksjonisme og fremmedfrykt er vi opptatt av å ikke miste menneskeverdet av syne.

Derfor markerte kirkene i Norge nylig Global uke mot moderne slaveri i 15 fylker. Derfor samles vi som ledere i solidaritet med alle som utnyttes i Norge og i verden. Vi er opprørt over at våre byer og nabolag er arenaer der mennesker

krenkes og utnyttes. Vi er utålmodige ved tanken på at vi ofte ikke vet om varene eller tjenestene vi kjøper er forbundet med utnytting. Vi erkjenner også at vi fristes til grådighet og likegyldighet og at vi trenger hjelp av hverandre.

Mer handling

Norske myndigheter fortjener ros for alt godt anti-slaveri arbeid som allerede gjøres. Men gitt våre ressurser, våre muligheter og vårt ansvar, må vi få til mye, mye mer. Vi ber om at Norge følger opp sine forpliktelser til å oppfylle FNs bærekraftsmål nr. 8.7 (utrydde tvangsarbeid, slaveri, menneskehandel, barnarbeid innen 2030). Vi retter en sterk appell til regjering og Storting om å sette menneskehandel og moderne slaveri høyere på dagsordenen ved å

- **få på plass et sterkere lovverk** som pålegger arbeidsgivere og næringsliv i alle sektorer å avdekke og avverge tvangsarbeid og utnytting i egen virksomhet, eksempelvis gjennom en norsk moderne slaverilov, slik sammenlignbare nasjoner som Storbritannia og Frankrike har.

- **gjøre det lettere for oss som forbrukere** å kunne ta etisk gode valg, eksempelvis ved at det innføres en etikkinformasjonslov.

- **sørge for bedre rettsvern, beskyttelse og oppreisning for ofre** for menneskehandel i Norge der grunnleggende menneskerettigheter og internasjonale forpliktelser kommer foran migrasjonspolitiske hensyn.

- **utruste** rettsvesen, politi, tilsyn og utøvende myndigheter med tilstrekkelige ressurser og kunnskap til at de kan etterforske, pågripe og domfelle bakpersoner og kriminelle nettverk.

- **aktivt iverksette Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2016 og bedre koordineringen** mellom ulike ansvarshavende

instanser (i tråd med råd fra Europarådets ekspertgruppe)

- **styrke arbeidet med forebyggende tiltak** i Norge og internasjonalt, herunder forbedre kunnskapen om menneskehandel og moderne slaveri i befolkningen, tydeligere innarbeide temaet i utdanningsløp og forskning og trappe opp det holdningsskapende arbeidet.

Ingen må utelates

Et av hovedprinsippene i FNs bærekraftsmål er at ingen skal utelates. Ofre for moderne slaveri er mennesker som er nettopp det: utelatt. Det kan vi ikke leve med.

Heldigvis er det mange i Norge og internasjonalt som kjemper mot vår tids slaveri og arbeider iherdig for å nå bærekraftsmålene. Gjennom internasjonalt utviklingsarbeid bidrar norske myndigheter og bistands- og misjonsorganisasjoner til lokal bærekraft. Flere norske bedrifter leder an med tilsyn og etterrettelighet i egen virksomhet. Mange organisasjoner yter støtte til ofre. Medier, ildsjeler og forskere engasjerer seg i å belyse utnytting. Det er skapt et momentum for anti-slaveri-saken nå.

Kirkene er med

Vi vil gjerne støtte, utfordre og bidra med vår del av ansvaret: Vi vil styre unna svart arbeid og si fra ved mistanke om utnyttelse. Vi tar avstand fra pornografi og overgrep på nett og vil ikke kjøpe sex. Vi vil bruke mulighetene vi har til å foreta gode etiske valg når vi forvalter penger og kjøper varer og tjenester og styre unna det som er for billig til å være forsvarlig.

Vi ber norske myndigheter aktivt ta sin del av ansvaret.

Oslo, 22. november, 2018

Helga Haugland Byfuglien
Preses i Bispemøtet, Den norske kirke

Terje Aadne
Generalsekretær, Det Norske Baptistsamfunn

Bernt Eidsvig
Biskop, Den katolske Kirke

Rolf Ekenes
Tilsynsmann, Det Evangelisk Lutherske Kirkesamfunn

Øyvind Haraldseid
Generalsekretær, Misjonskirken i Norge

Ingull Grefslie
Tilsynsprest, Metodistkirken i Norge

Hanne Hognestad
Forstander, Kvekersamfunnet

Fader Johannes Johansen
Den ortodokse kirke - Hellige Nikolai menighet

Sigmund Kristoffersen
Leder, Pinsebevegelsen i Norge

Jarle Skullerud
Synodeformann, Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Thomas Åleskjær
Hovedpastor, Oslo Kristne Senter

Asle Dingstad
Prost, Den nordisk-katolske kirke

Svein Flaten
Hovedpastor, Guds menighet, Vegårshei

Jan Peder Fosen
Oberst, Frelsesarmeen

Anssi Elenius
Prest, Den finske menigheten i Norge

Per Anders Sandgren
Sokneprest, Svenske kyrkan i Norge

Jan Elverum
Generalsekretær, Blå Kors Norge

Dan Urdesic
Det serbisk ortodokse kirkesamfunn i Norge - Hl Vasilije Ostroski Menighet

Darren McCallig
Rev., Den Anglikanske kirke i Norge

Pfarrer, Sebastian Willhelm
Den tyskspråklige menighet i Norge

Fader Alexandros Loukatos
Den greske ortodokse menighet
- Evangelismos tis Theotokou

Victor Marley
Unionsleder, Adventistkirken

Lisa Sivertsen
Konst. Generalsekretær, Kirkens Nødhjelp

Hjalmar Bø
Generalsekretær, DIGNI

Anne Lise Søvde Valle
Daglig leder, NORME

Erhard Hermansen
Generalsekretær, Norges Kristne Råd

Globale produksjonskjeder og meg

Elin F. Sæverås, prosjektleder Global info i Norges Kristne Råd

«*Made in Bangladesh*» står det på vaskelappen i en t-skjorte jeg har. Plagget er riktignok sydd sammen der, men designet kommer fra Sverige og bomullen fra Tyrkia, plukket av arbeidere fra Syria. På baksiden av telefonen min kan jeg lese, «*Designed in California*», men jeg vet at den er skrudd sammen i Taiwan med et batteri fra Sør-Korea, minnekort fra Singapore, kamera og skjerm fra Japan og deksel fra Kina. For at batteriet skal fungere optimalt blir ofte mineralene kobolt fra Australia og koltan fra Kongo tilsatt.

Verden blir stadig mer globalisert, og de aller fleste varene vi kjøper til daglig har passert mange hender og landegrenser før de kan plukkes ned fra butikkhyllene i Norge. Mye av dette er takket være det vi kaller globale produksjonskjeder. Dette er store internasjonale strukturer bestående av ulike produsenter, leverandører og underleverandører som på forskjellige måter bidrar til produksjonen av en vare.

En viktig del av forretningsmodellen til internasjonale selskaper er å plassere store deler av vareproduksjonen i land med lave lønninger og svake eller manglende regelverk som kan beskytte arbeidstakerne. På den måten holdes produksjonskostnadene nede og inntjeningen oppe. En konsekvens av dette er at mange arbeidere i de globale produksjonskjedene lever med lave lønninger, umenneskelige og utrygge arbeidsforhold og få muligheter til å organisere seg. Videre gjør selskapenes utstrakt bruk av ulike underleverandører at produksjonskjedene ofte blir uoversiktlige og vanskelige å etterprøve.

I de senere år har en del merkevareselskaper etter mange medieoppslag og press fra sivilsamfunnet, erkjent at de mangler oversikt over sine produksjonsledd og hvordan forholdene er ved egne og underleverandørens fabrikker. Denne manglende oversikten gjør det vanskelig å vite om arbeidernes grunnleggende rettigheter blir ivaretatt.

Mange har derfor fått på plass retningslinjer og regler som skal passe på at produktene fremstilles under anstendige og trygge arbeidsforhold igjennom hele produksjonskjeden. Men gode retningslinjer og regelverk ikke er nok. De må etterleves. Undersøkelser viser at det er nødvendig med jevnlig tilsyn i alle ledd. Sivilsamfunnsorganisasjoner som Initiativ for Etisk Handel og Fremtiden i Våre Hender har vært med å kreve at klesprodusenter må være åpne om hvilke fabrikker og underleverandører de bruker. Gjennom dette kan vi få en bedre forståelse av arbeidernes vilkår, arbeidsforhold og rettigheter og videre bidra til fagforeninger, organisasjoner og media kan varsle om kritikkverdige forhold.

Stadig flere norske selskaper har begynt å åpne opp egne fabrikklistor, men det er fremdeles mange som ikke har tatt dette steget ennå. Oppdaterte lister på hvem som har åpne og ikke åpne fabrikklistor kan du finne på hjemmesiden til Framtiden i våre hender (www.framtiden.no).

I årets Global uke mot moderne slaveri har vi et særlig fokus på forbrukernes ansvar. Selv om det i siste instans er politikere og selskapene som sitter på ansvaret for å skape rettferdige arbeidsforhold i produksjonskjeden så kan vi som forbrukere også spille en enormt viktig rolle. Vi vil gjøre dette i solidaritet med de som utnyttes, ikke kun for å tilfredsstille egen samvittighet.

Så mange som 25 millioner mennesker lever i slaveri i ulike former for tvangsarbeid. Mange av disse er involvert i produksjonen av varer som vi kjøper i Norge. Både som kirke og medmennesker vi et ansvar for å stille krav til at de varene vi kjøper skal bli produsert på en rettferdig måte. Dette er ikke alltid like lett, men KFUK-KFUM Global har laget en håndbok med konkrete tips og råd til hva vi kan tenke på i egen hverdag om vi vil bli en bedre og mer etiske forbrukere. Her står det blant annet om hva vi bør se etter når vi handler, hvilken kjeder vi må se opp for, samt

verktøy for å yte motstand. Den finner du på <https://kfuk-kfum.no/om-oss/nyheter/handbok-i-etisk-handel>.

Når vi handler etisk og rettferdig, gjør vi det lønnsomt for selskaper og bedrifter å sikre en etisk og rettferdig vareproduksjon. På den måten kan vi bidra til at bomullsplukkeren fra Syria, gruvearbeideren i Kongo, fabrikkarbeideren i Kina og syersken i Bangladesh alle får et trygt arbeidsmiljø og rettferdig lønn for jobben de gjør.

Bli med i kampen mot slavefrie produksjonskjeder!

Gå inn på www.globaluke.no for mer informasjon

Hilsen på Kirkenes Verdensråds jubileumsfeiring

Erhard Hermansen, generalsekretær i Norges Kristne Råd

Kjære brødre og søstre, medvandrere på fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring.

På vegne av Norges Kristne Råd og våre medlemskirker vil jeg hilse og gratulere Kirkenes Verdensråd med 70-årsjubileet.

«Hva har Kirkenes Verdensråd betydd og hva kan Kirkenes Verdensråd bety?»

Kirkenes Verdensråd. 350 kirker, med mer enn en halv milliard mennesker. I dag, i jubileumsåret med norsk generalsekretær, som på en tydelig og god måte har vært med å samle og synliggjøre kirkene. Da Kirkenes Verdensråd ble startet var også en nordmenn med i ledelsen, som sammen med andre tydelige og frimodige ledere var stemmer for fred, rettferdighet, og evangeliets fremgang. Biskop Eivind Berggrav ble en av presidentene, og ble med sin tydelige stemme og sitt internasjonale økumeniske engasjement en av 1900-tallets mest betydningsfulle kirkeledere, både nasjonalt og internasjonalt.

Fra denne starten er Kirkenes Verdensråd i dag verdens største økumeniske organisasjon, med stor betydning og muligheter, for «kirkene sammen» kan bety en forskjell. Slik vår tidligere utviklingsminister, Hilde Frafjord Johnson sa det under Arendalsuka «Kirken er overalt, og den kan få til enormt mye. For der politikk og folk skiller, kan kirken forene. Dette potensialet er større enn vi kanskje fatter». - Her har, og vil Kirkens Verdensråd fortsatt spille en stor og viktig rolle, «for der politikk og folk skiller, kan kirkene forene».

Kirkenes Verdensråd har vært, og er en møteplass, et sted å dele troen og livserfaringene med andre trossøsken, ansikt til ansikt. Gjennom møtepunktene har man lært å se og forstå hverandres trostradisjoner og spiritualitet, fått nye blikk på eget og andres liv og tro - fått mulighet til å se seg selv og sin egen kirke som del av

det store fellesskapet, som holdes sammen og lyses opp av troen på én Gud og én felles frelser, Jesus Kristus. I fellesskapet har kirkene funnet trøst, inspirasjon og mot til veien videre - og til vandring sammen.

Kristne råd er på mange måter de tydeligste uttrykkene for økumenikk, og i Norges Kristne Råd ser vi på oss som Kirkenes Verdensråd i Norge.

Kirkenes Verdensråd har hjulpet oss til å holde sammen en helhetlig økumenisk agenda der arbeid for enhet, forkynnelse til tro og etterfølgelse og engasjement for fred, rettferdighet og vern om skaperverket hører med. Alt dette er viktig, ikke bare være kirke sammen, men gjøre kirke sammen i møte med en verden som trenger håp og handling. Når Jesus i Lukas 10 sender ut de 72 sier han fire ting, her med litt andre ord, velsign, bygg relasjoner, møt behov og forkynne evangeliet. Å tro på Jesus er å tro på en som kom for å forandre, slik også vi er kalt til å forandre. Og her kan Kirkenes Verdensråd, med utgangspunkt i sin sentrale rolle, i enda større grad få være med å utfordre kirkene fremover, til å våge mere sammen, ikke minst i møte med de store globale utfordringene, og en frimodig tro på, og formidling av den treenige Gud.

Kirkenes Verdensråd har initiert og invitert til en «... fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring», noe som preger NKR sin handlingsplan. Kirkene sammen for rettferdighet og fred, etter en større søken etter å lære av mesteren selv, og til å identifisere seg med våre medmennesker slik han gjorde det, og til å dele tros- og livshistorier.

Kirkenes Verdens råd har sørget for ressurser og materiell som har stor betydningen. Et ferskt eksempel er «Churches' commitments to children», et hefte, og en ressurs som etterhvert vil foreligge i norsk oversettelse.

Det å forme agendaen i et kristent råd krever teft,

og er et stadig tilbakevendende tema i NKR. Men Kirkenes Verdensråd har som ingen andre preget den økumeniske dagsorden de siste 70 årene. Temaer som religionsdialog, klima, likestilling, rasisme, seksualitet er eksempler på temaer som Kirkenes Verdensråd har satt på dagsorden – og som etter hvert alle kirker forholder seg til og preges av. Uten Kirkenes Verdensråd hadde NKR vært veldig annerledes.

Kirkenes Verdensråd har vært en læringsarena der vi blir eksponert for kristent mangfold. Ulikheter og mangfold har gått fra å være trusler til gaver, og vi er forbi en forståelse der vi må være enige for å være sammen, kristen enhet er mer enn enighet.

Kirkens Verdensråd har en historie som viser hvordan vi oppnår noe ved samtale. Det har ført til nærmere relasjoner og bygd broer, til fellesskap og samarbeid, (Dokumentet om misjonsetikk, misjonskonferansen i Arusha og Pavens besøk i Geneve er eksempler på det). Miljøer som tidligere var kritiske til hverandre, møter hverandre til samtaler, til ny forståelse og samarbeid. Vi er med å forandre verden, og det gir håp.

NKR har hatt flere styreturer til Geneve. Disse har vært viktige og bidratt til å knytte kirkene i Norge tettere til Kirkenes Verdensråd, også de som har en historie som skeptiske. Nå oppleves relasjonen til Kirkenes Verdensråd som noe helt naturlig og viktig for alle.

De siste tiårene er det mer etikk enn dogmatikk som har vært utfordrende. Sistnevnte er det greiere å si at vi er uenige om. Likekjønnet ekteskap og hvordan dette påvirker relasjonene mellom kirkene er et eksempel. Her har NKR gjort et godt og viktig arbeid som KV også har fått del i. Det er vi stolte av og håper det kan være til hjelp for andre.

«Kirkenes Verdensråd er et fellesskap av kirker som bekjenner Herren Jesus Kristus som Gud og frelser i overensstemmelse med Skriften, og derfor søker å fullføre sammen sitt felles kall til ære for den ene Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd»

Kirkene i Norge trenger Kirkenes Verdensråd. Vi trenger hverandre, som lemmer på legemet. Vi trenger å utfordre hverandre, og en forventning

til Kirkenes Verdensråd er denne; fortsett å utfordre NKR og kirkene til å fordype relasjonene og stadig være på leting etter nye og bedre måter å uttrykke enheten på.

«Må de alle ære ett, slik du Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg» (Joh.17.21)

Det store slavemarkedet

Erhard Hermansen, generalsekretær i Norges Kristne Råd

Det store slavemarkedet

Det anslås at 9.000 personer er offer for moderne slaveri i Norge¹. Utnyttelsen skjer særling innenfor næringer som bygg og anlegg, renhold, bilpleie, restaurant, hotell og i form av tvungen prostitusjon. Risikoen for å bli straffeforfulgt er lav for bakpersoner, ofre har svakt rettsvern og samfunnet mangler ressursene for å gripe inn. Eller rettere sagt - ressursene finnes, men vi spør oss om viljen, innsatsen og virkemidlene er sterke nok.

I 1981 ble det vest-afrikanske landet Mauritania det siste landet i verden som vedtok et forbud mot å eie andre mennesker. Siden da har alle verdens land vært samstemte i at det er ulovlig å holde noen som slaver. 37 år senere er det likevel skremmende enkelt å selge, leie og utnytte et annet menneske. Moderne slaveri er et stort problem både i Norge og internasjonalt. Tall fra ILO, FNs internasjonale arbeidsorganisasjon, viser at det i dag er over 40 millioner mennesker som lever i ulike former for slaveri (25 millioner i tvangsarbeid, 15 millioner i tvangsekteskap). Utnyttelsen kommer i ulike former, og moderne slaveri er samlebetegnelsen for situasjoner der noen bruker vold, trusler, eller annen kontroll for å utnytte mennesker til egen fortjeneste - uten at ofrene er fri til å forlate situasjonen eller har noe alternativ. Fellesnevner for ofrene er at de var i en sårbar situasjon da de ble rekruttert.

Mange og sammensatte årsaker

Økt globalisering og et økende behov for billig arbeidskraft i vestlige land har vært viktige faktorer som har gjort at den moderne slaveindustrien har fått vokse seg større og større. Samtidig fører kraftig befolkningsvekst, krig og klimaendringer til at flere ser seg nødt til å forlate sine hjemland i håp om et levebrød og en bedre fremtid andre steder. Mange migranter blir lurt eller tvunget inn i tvangsarbeid. Kvinner, foreldreløse barn og barn på flukt er spesielt

utsatt for menneskehandel, både i og utenfor Europa. Flyktninger, statsløse og omreisende grupper er også utsatte. Statene passer ikke på at rettighetene de har, blir respektert.

Ikke tåle så vel...

Dette angår og engasjerer kirkene i Norge! Selv om moderne slaveri er komplekst og de utnyttende strukturene kan virke uoversiktlige for oss, er det viktig at vi, hver enkelt og sammen, engasjerer oss. Jesus så og reagerte når han møtte krenkede, fattige, syke og tilsidesatte i samfunnet. Om vi vil følge hans eksempel, kan vi ikke tolerere urett eller la grådigheten få styre. Prinsippene om rettferdighet, likeverd og et særskilt hensyn til sårbare grupper («enker og farløse», «fremmede i blant dere») er bredt omtalt i Bibelen. Mange av abolisjonistene som fikk en slutt på den transatlantiske slavehandelen for 200 år siden, ble sterkt motivert av en tro på at hvert menneske er skapt av Gud og bærer i seg samme verdi og samme rett til frihet.

All forandring må starte med kunnskap. Og en erkennelse av at det angår oss. Vet du for eksempel hvor mange slaver som jobber for deg?² Det fortsetter med at vi erkjenner at vi selv en del av problemet når vi kjøper svart arbeid eller når mennesker blir utnyttet i produksjonen av varer og tjenester som vi kjøper. Det handler om å forbruke mindre og å betale det varer og tjenester faktisk koster. Det handler om å ikke tolerere at 9000 kvinner, menn og mindreårige arbeider under slavelignende vilkår i vårt eget land. Det handler om å finne ut hvordan vi kan jobbe mot undertrykkende strukturer og sikre alles rett til et verdig liv i frihet.

Maraton, ikke sprint

Lite tyder på at slaveriet blir overvunnet med det første. Antislaveri-bevegelsen er å anse som et maraton, ikke et sprintløp. Det kreves lang-siktig og vedvarende innsats fra myndigheter,

næringsliv, sivilsamfunn og oss privatpersoner. Men det er mulig! FNs bærekraftsmål har pekt ut retningen for hvor verdens nasjoner og det globale felleskapet skal gå. I mål nr. 8 om bærekraftig vekst og anstendig arbeid for alle, står det at landene vil «... treffe umiddelbare og effektive tiltak for å avskaffe tvangsarbeid, få slutt på moderne slaveri og menneskehandel ...» (delmål 8.7). Norge må også svare for framdrift på dette målet i eget land. Heldigvis er mange krefter i sving, og vi ser gode endringer. Mange norske bedrifter er opptatt av etisk produksjon i sine leverandørkjeder³. Flere offentlige og private instanser arbeider aktivt mot slaveri og danner nettverk og sterke allianser. I Norge går nå ulike aktører går sammen for å få på plass bedre lovverk.

Global uke

Og kirkene er med. **Global uke** er et initiativ fra kirkene i Norge, samlet i Norges Kristne Råd, for å belyse global urettferdighet **sammen og samtidig** i en årlig kampanjeuke. Uka tar for seg moderne slaveri i Norge og internasjonalt, og målet er at vi kan forstå mer og vite hva våre bidrag kan være for å hindre utnyttning og sikre rettferdige og bærekraftige løsninger globalt og lokalt. Den nasjonale **Rettferdskonferansen** 9.november vil ta for seg moderne slaveri og andre former urettferdighet. Du (og din menighet) er velkommen med!

Det moderne slaveriet frarøver millioner av mennesker verdighet og grunnleggende rettigheter. Dette kan vi simpelthen ikke lukke øynene for! Som kirker og som kristne har vi et ansvar for å kjempe for rettferdighet for alle mennesker, og vi vil gjøre det på lag med alle gode krefter. Kevin Bales, en av frontfigurene i anti-slaveri-arbeidet, skriver i en av sine bøker at å vite om vår tids slaveri forplikter og forandrer måten vi ser verden på: «Fra nå av kan vi ikke skyldes på at vi ikke vet, bare at vi ikke bryr oss».

Dagsavisen 29.oktober 2018

Noter

1. ILO/Global Slavery Index

2. Ta testen på slaveryfootprint.org

3. Sjekk medlemslisten hos Initativ for Etisk Handel www.ieh.org

Receptiv ekumenik

- om hopp og tillit i ekumeniske relationer¹

Sara Gehlin

Mellan vinter og vår

Hoppet om en «ekumenisk vår» har under de senaste decennierna burit den ekumeniske rørelsen gjennom vad som ofta kallas for «den ekumeniske vinteren». Årstidsmetaforiken ger en aning om de ulike premisser som pręglar samtidens ekumeniske samtaler. Vintern ger ett tydeligt bildspråk åt frusne ekumeniske relationer og dialoger som gått i stå. Vårens framdytjande illustrerer målet for det pågående arbeidet for fornyad og fordyupad gemenskap mellom kristne fra ulike tradisjoner.

Den receptive ekumeniken föddes mot bakgrund av den ekumeniske vinteren. Som en relativt ny rørelse og teologisk fåra inom ekumeniken har den siktet inställt på att tina opp frusne dialoger og ge ny vęxtkraft åt ekumeniske samarbeiden. «Vårvintern» är den receptive ekumenikens arbeidsfält. Den pręglas av eftertanke og respekt for vad som skiljer åt og drivs av hoppet om att kunna ge livsgnist til gemenskapen.² Den receptive ekumeniken kan liknas vid en farkost, vars mål är att fęrdas mellom vinter og vår og vars drivkraft är den ømsesidiga tilliten menneske til menneske.

Upprinnelsen

Den receptive ekumeniken vęxte fram inom den romersk-katolske kyrkan og har sedan kommit att slå rot inom flere ulike kyrkotradisjoner. Utvecklingen av dess agenda är nu inne på sitt andre årtionde. I bakgrunden til den receptive ekumenikens framvęxt fanns en vilja att bemøte det stukade hopp, som den «ekumeniske vinteren» så tydeligt formulerte.³ Den ekumeniske entusiasme, som varit påtaglig vid tiden for grundandet av Kyrkornas vęrldsråd 1948 og det Andra vatikankonciliet 1962-65, var inte längre lika tydelig. Istället grodde en besvikelse øver fręnvaron av den synlige kristne enhet som efterstręvats. Besvikelsen kom på ett særskilt sętt til uttrykk i den ekumeniske rørelsen når forventninger om kyrkornas delade nattvardsbord inte

infriades, store anstręngninger til trots.⁴

I bakgrunden til den receptive ekumenikens framvęxt fanns økså en vęxande efterfręgan om ett forum for lęrande, fornyelse og sjęlvkritisk refleksjon inom den romersk-katolske kyrkan.⁵

Den spirituelle ekumeniken blev en viktig inspirationskęlle når en gruppe teologer tog sig an oppgiften att møte den efterfręgan.⁶ Denne gruppe kom att få ett centrum for sine studier vid Centre for Catholic Studies på den teologiske fakulteten vid universitetet i Durham i Storbritannien. Här hölls økså de første tvę internasjonelle konferensene om receptiv ekumenik, år 2006 og 2009. Den første konferensen hadde ett tydeligt akademisk fokus. Receptiv ekumenik etablerades som teologisk fåra med vęgledende prinsipper og teoretisk ramverk. Når det var dags for den andre konferensen ledde fokus delvis bort fra akademien. Den receptive ekumenikens syfte var inte att enbart forbli en fåra for diskusjon i den akademiske sfęren. Primært var syftet att blęsa liv i dialoger og gemenskapsbyggen i kyrkornas vardag. Vid de følgende konferensene kom derfor att finnes en sterk representation fra både kirke og akademi.

År 2014 hölls den tredje internasjonelle konferensen om receptiv ekumenik i Fairfield, Connecticut, U.S.A.⁷ Den fjerde og senaste konferensen gikk av stapeln i Canberra, Australia, 2017. Platsen valdes med omsorg. Australia är platsen där receptiv ekumenik som tydeligast har slagit rot på bred front i kyrkornas forsamlingsliv.⁸

En tredje ekumenisk fas?

Bland den receptive ekumenikens pionjere tales ibland om en «tredje fas» inom internasjonell ekumenik. Tanken att ekumeniken skulle kunne delas in i faser är inte sjęlvklar eftersom dess ulike tilvęgagęngssętt ofte går hand i hand. Endå har bilden av receptiv ekumenik som en tredje

fasens ekumenik fått gjennomslag, då denne bild illustrerer vad som skiljer den fra visse andre ekumeniske strömninger. Receptiv ekumenik betraktes som ett tredje steg, som følger på de tvę former av ekumenik som utformats inom rørelserne Life and Work og Faith and Order. De tvę rørelserne, som både grundades på 1920-tallet, slogs sammen når Kyrkornas vęrldsråd bildades i Amsterdam efter det andre vęrldskrigets slut.⁹ Life and Work anses representere den «første fasens» ekumenik. Här står de socialetiske fręgorna og det gemensamme praktiske arbeidet i centrum. Denne slags ekumenik kallas økså for «livets ekumenik». Den ses som grunnleggende i byggingen av ekumeniske relationer, men anses trots det inte vara tilrękkelig for att vęnde misstro og mistęnksomhet til samarbeide og gęstfrihet. Faith and Order anses representere den «andre fasens» ekumenik og är hemvist for sådanne teologiske og ekklesiologiske diskusjoner som kretsar kring kyrkornas enhet og mangfold. Den kallas økså for «dialogens og sanningsøkandets ekumenik».

Den receptive ekumenikens fęrespråkare betonar viktens av dette arbeide, men peker samtidig på det missede målet. Den ekumeniske visionen om en synlig kristen enhet står fortfarande oppfylld og den ekumeniske vinterns besvikelse består.¹⁰

En nyggammel metode

I denne situasjon framtręder den receptive ekumeniken som en ny strategi med andre slags utgęngspunkter. Den har vęxt fram ur en vilja att hitta en vęg ut ur den ekumeniske vinteren gjennom att gå til grunden med dess inveklade fręgeställninger. På denne vęg är det inte i første hand det sociale arbeidet eller den teologiske konversationen som ger ledlys. Istället drivs den receptive ekumeniken av søkandet efter forholdningssętt og attityder som kan blęsa liv i det ekumeniske engagemanget. Dette søkande sker inte på økand mark. Istället sker søkandet i det store forråd av ekumeniske erfaringer og modeller som redan finnes. Härifra dras de fręmste lærdomarne. Genom att sętte fokus på konstruktive faktorer som finnes inneboende i ekumeniske prosesser og ge dem ett navn är forhoppningen att kunne ge ekumeniske dialoger en ny dynamik. På så vis är receptiv ekumenik inte något alldeles nytt. Snarere är det ett nytt navn på gamle, vel prøvete metoder.¹¹

En enkel men utmanende princip

Den receptive ekumeniken har gjort sig kęnd for sin enkle vęgledende princip, som innebær att vęnde på den fręga som allt for ofte smyer sig in i de ekumeniske samtalen: Vad är det *andra* behøve lære sig mer om og ta emot av vår tradition? Den receptive ekumeniken gør motstånd mot sjęlve forholdningssęttet bakom denne fręga. Derfor är dess vęgledende princip att istället att fręga sig sjęlv: Vad är det *vi* i vår tradition behøve lære oss, med integritet, av andre?¹²

Sin enkelhet til trots innebær den receptive ekumenikens princip en rejl utmaning. Den forutsętter nęmligen *inte* att min ekumeniske vän stęller sig samme fręga. Receptiv ekumenik är inåtskådande til sin karakter. Den innebær ett forholdningssętt där lęrandet går före undervisningen og mottagandet går före givandet. Dessutom innebær den receptive ekumeniken att lære og ta emot fra den andre på ett sjęlvkritisk sętt.¹³

Som metode og forholdningssętt knyter den receptive ekumeniken an til ett videre arbeide for religiøs forståelse og dialog. Dess vęgledende princip kan sęttes i samband med de regler for religiøs forståelse som teologen Krister Stendahl utformet. Han legger fram disse regler i tre punkter. For det første poęngter han att den som vill lære sig något om en annen trostradition bør fręga de utøvande medlemmene om deres tro, inte trosoppfatningens fiender. For det andre oppmanar han til att inte jęmføre det beste inom den egne tron med den granske trosoppfatningens sęmste, utan istället jęmføre like med like. For det tredje understreker Stendahl: Ge utrymme for helig avund! Var øppen for att visa uppskattning for något som finnes inom en annen trosoppfatning.¹⁴

En spirituell vęg

Receptiv ekumenik har utvecklets som en gren av den spirituelle ekumeniken. Teologen Antonia Pizzey har beskrevet den receptive ekumenikens framvęxt og pekar på dess likheter og skillnader med den spirituelle ekumeniken. I både den spirituelle og den receptive ekumeniken speler bønen en central roll. Ekumeniken betraktes som en ømvendelseprosess. Flere motto og ord av påve Johannes Paulus II har blitt bevingede inom den receptive ekumeniken, deribland hans uttalende att økumenisk engagemang behøve

baseras på hjärtats omvändelse.¹⁵ I samma anda har teologen Paul D. Murray konstaterat att receptiv ekumenik i första rummet handlar om människans hjärta, sinne och vilja.¹⁶

Precis som i den spirituella ekumeniken läggs inom receptiv ekumenik en särskild tonvikt vid att arbeta fram en självkritisk hållning snarare än att granska andra traditioner. Först och främst synas de hinder för kristen enhet som finns inom den egna kyrkan. Arbetet med att utforma ett sådant självkritiskt förhållningssätt förenas med en vilja att förnya den egna traditionen. Den receptiva ekumeniken, liksom den spirituella, står på detta sätt för en reformrörelse som riktar sig in mot den egna kyrkans liv.¹⁷ Denna reformrörelse och dess logik har beskrivits som en «total etik» på två olika sätt. Dels syftar den till att påverka alla aspekter av det kyrkliga livet, allt ifrån sociala, etiska och praktiska frågor till teologiska, ecklesiologiska och liturgiska. Dels syftar den till att omfatta kyrkan i sin helhet med alla inblandade. Inte bara kyrkans ledare och officiella representanter är kuggar i denna rörelse, utan alla som finns i kyrkans sammanhang. Den stannar inte vid de beslutsfattande bordens processer, utan har siktet inställt på vad som händer i det direkta mötet mellan människor. Detta har lett fram till den receptiva ekumenikens stora genomslag i lokala församlingars liv.¹⁸ Murray betonar:

*...Receptive Ecumenism bespeaks a task, a responsibility – a Spirit-driven movement of the heart, mind, and will – that is of immediate potential relevance for all in the churches and not simply those with specific formal responsibilities, for it has implications, in analogous ways, at every possible level of ecclesial life, whether at the personal, the local, the explicitly theological, or the structural. In short, it is a total ethic that is as simple yet as pervasive as the gospel it represents... it holds the promise of life within it and is worth our making the greatest of efforts to walk in its way.*¹⁹

Slutligen lägger den receptiva ekumeniken, i likhet med den spirituella, stark tonvikt vid integriteten. Dess vägledande princip handlar förvisso om att lära och ta emot av andra, men med integritet. Frågan om integritet är ett stundvis hett debattämne i den ekumeniska rörelsen.

Går det att föra en ekumenisk dialog utan att kompromissa? Är det möjligt, eller ens önskvärt, att delta i ekumeniska dialoger utan att förändras? Här förmedlar både den spirituella och den receptiva ekumeniken tanken om att mötet med den andre inte ska behöva innebära en kompromiss med, och ännu mindre ett förminskande av, den egna konfessionella identiteten.²⁰ Kardinal Walter Kasper skriver:

*To be in dialogue, to listen to each other, and to learn from each other does not mean to become a new church but to become a spiritually renewed church. We do not want to meet at the lowest common denominator, we do not want to give up what was holy to our forefathers or to make short-sighted compromises. Through dialogue we will not lose anything which is worthy, but we will be enriched by the gifts of the others.*²¹

Det ekumeniska mötet betraktas som en källa till fördjupning och till berikande av den egna traditionen. Mötet ses som en väg till att upptäcka den egna traditionens rikedom, potential och komplexitet.²²

Ett exklusivt fokus

På en punkt skiljer sig receptiv ekumenik markant från spirituell ekumenik. Medan den spirituella ekumeniken betonar utbytet av gåvor mellan traditioner har den receptiva ekumeniken ett exklusivt fokus på den ena sidan av utbytet: att lära och ta emot av den andre. Inom spirituell ekumenik betonas att givandet är en lika stor utmaning som mottagandet. Att kunna ge i en dialogisk process är en konst som kräver känslighet och inkännande. Den ortodoxe metropoliten Kallistos Ware har pekat på det faktum att givande och tagande, lärande och undervisning ofta är delar av samma process när man strävar mot gemensamma mål och en gemensam fördjupad förståelse. Detta väcker frågan om varför den receptiva ekumenikens företrädare insisterar på att ensidigt koncentrera sig på mottagandet och lärandet. I bakgrunden ligger bittra erfarenheter av överlägsenhet och arrogans som följt på möten där undervisning och givande stått i centrum. Genom att fokusera på mottagandet och lärandet finns en förhoppning om att komma bort från attityder som föder fram frågor om vad kristna från andra kyrkor bör göra. Istället sätts strålkastarljuset på frågan om vad som bör göras

inom den egna kyrkan.²³

De sårade händernas ekumenik

Receptiv ekumenik kallas ibland för «de sårade händernas ekumenik». Bakom det uttrycket ryms en vidare metaforik. Den receptiva ekumeniken rymmer tanken om att ekumeniska möten alldeles för ofta innebär att praktisera «den finaste kaffeservisens ekumenik» - att «plocka fram finporslinet» och visa sig i sitt bästa formella ljus när «de avlägsna släktingarna» kommer på besök. I motsats till detta innebär den receptiva ekumeniken att våga «sträcka fram sina sårade händer» till sina systrar och bröder - att öppna dörren också till de stängda utrymmena, visa fram de brister som finns i den egna kyrkan och erkänna behovet av att lära och bli hjälpt. Mot bakgrund av detta kallas receptiv ekumenik för en reparerande form av ekumenik.²⁴

Antonia Pizzey pekar på utmaningarna i arbetet med att skapa ett sådant ekumeniskt förhållningssätt. Att först visa fram sin egen kyrkas svagheter istället för styrkorna och sedan dessutom be sin ekumeniske vän om hjälp är något som onekligen kräver ödmjukhet, men också tillit. Ytterst sett, skriver Pizzey, inbegriper ett sådant förhållningssätt en förståelse av kristen enhet som ett Andens verk.²⁵

Attitydbyggande på förståelsens grund

Paul D. Murray menar att receptiv ekumenik kan vara en metod med potential för att bistå i världens kriser och konflikter. Potentialen ligger i arbetet med att forma attityder som bygger på ett självkritiskt och reflexivt lärande. Receptiv ekumenik innebär att lära av den andre på ett sätt som vidgar vyerna kring hennes konfession och tradition. Det är ett lärande som söker förståelse för vidden, djupet och komplexiteten i den egna och i andras traditioner. Samtidigt som den receptiva ekumeniken syftar till att vars och ens tradition tas på allvar kännetecknas den av ett motstånd mot avgränsningar och klantänkande. Den drivs av en strävan efter att erkänna mångfalden men söker också efter vägar att medla och samarbeta i mångfalden. Murray pekar på den försonande kraft som ligger i den receptiva ekumenikens förhållningssätt och betonar att i en värld som präglas av kriser och konflikter kan ett aktivt lärande mellan människor från olika traditioner vittna om att det är möjligt att leva i ömsesidighet och försonad mångfald.²⁶

Samtidigt menar Murray att den receptiva ekumeniken, för kyrkornas del, innebär att sträcka sin gemenskap ännu längre än till en försonad mångfald. Den ekumeniska visionen om kristen enhet förstås, ur den receptiva ekumenikens perspektiv, som en enhet som är synlig och strukturell. Den gemenskap som eftersträvas beskrivs som «organisk». Murray understryker att en kristen gemenskap av det här djupgående slaget är ett mål som alltför ofta överges i den ekumeniska rörelsen eftersom det innebär att ge sig ut på en lång och arbetsam resa. Mot denna bakgrund uppmanar han kyrkorna att inte ge upp eller nöja sig med att leva parallella liv utan att istället ge sig in i närkampen med de egna attityderna, för att bygga gemenskap och upptäcka rikedom i den egna och den andres tradition. Att ge sig in i denna närkamp, skriver Murray, kräver både ett personligt och ett gemensamt engagemang med konsekvenser för det kristna livet i sin helhet.²⁷

Med hopp om en försonad värld

Medan den receptiva ekumeniken innebär en strävan efter fördjupad gemenskap och förändringar av attityder på kyrkornas område bär den också på ett hopp om att ge effekt i det vidare samhället. Den receptiva ekumenikens principer har formulerats i ljuset av nöd och kriser i en orolig värld. Den syftar till att ge verktyg för kyrkorna att skapa och vittna om ett liv där mångfald och försoning hänger samman. Murray skriver:

*...receptive ecumenical learning within and between the separated Christian traditions goes to the very heart of the evangelical call to witness to the possibility of living reconciled difference for mutual flourishing in a world of blood-soaked conflict. This is the key issue of our living and dying together – the key question of our age – and it is clearly beyond the realm of ecumenically inclined theologians.*²⁸

Med sin enkla och samtidigt utmanande metod bidrar den receptiva ekumeniken med redskap i arbetet för att forma och upprätthålla attityder och förhållningssätt som har kapacitet att avväpna, försona och bygga gemenskap. Den hyser ett hopp om att kunna bidra till en försonad värld genom att främja tillit och motverka rädslor. Den

receptiva ekumenikens syfte sträcker sig bortom de teologiska diskussionernas och de mellan-kyrkliga relationernas sfär. Medan religiöst motiverat våld och misstro mot den främmande skapar rubriker och hårdnade attityder, formulerar den en angelägen uppgift: att motverka rädsla genom att skapa kunskap om och tillit till den andre. Den receptiva ekumeniken pekar på det teologiska och interkonfessionella arbetets möjlighet och kapacitet att bidra till tillitsfulla relationer genom att *lära* och *lära känna*. Den receptiva ekumenikens bidrag till arbetet för en försonad värld startar med andra ord hos den enskilde individen, i närkampen med de egna attityderna och i sökandet efter kunskap och förståelse. Samtidigt är den receptiva ekumenikens utgångspunkt relationell. Den grundar sig i en övertygelse om det mänskliga mötets försonande potential. Dess dynamik bygger därför på närvaron i det direkta mötet människa till människa.

Noter

1. Denna artikel publicerades ursprungligen i årsboken för Förbundet Kristen humanism 2018 *Var inte rädd – en bok om hopp* (red. D. Tuvelius), s. 89-98.

2. Paul D. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning – Establishing the Agenda» i P. D. Murray (red.) *Receptive Ecumenism and the Call to Catholic Learning. Exploring a Way for Contemporary Ecumenism* (Oxford University Press, 2008), s. 9-12.

3. Walter Kasper, «Foreword» i *ibid*, s. vii-viii. Paul D. Murray, «Preface» i *ibid*, s. ix-xi. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 9-12. Antonia Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism. The Connection between Receptive Ecumenism and Spiritual Ecumenism» *Pacifica. Australasian Theological Studies* Vol. 28, Nr. 2 2016, s. 125.

4. Christopher Asprey, «The Universal Church and the Ecumenical Movement» i F. Aran Murphy, C. Asprey (red.) *Ecumenism Today. The Universal Church in the 21st Century* (Hampshire: Ashgate, 2008), s. 3-13.

5. Murray, «Preface» s. x. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 7, 16-18.

6. Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism», s. 108-09.

7. Information om centrets verksamhet och de tre första konferenserna finns på hemsidan för Centre for Catholic Studies i Durham: <https://www.dur.ac.uk/theology.religion/ccs/projects/receptiveecumenism/projects/>. En antologi publicerades efter den första konferensen: Paul D. Murray (red.) *Receptive Ecumenism and the Call to Catholic Learning. Exploring a Way for Contemporary Ecumenism* (Oxford University Press, 2008).

8. Se den arbetshandledning som utarbetats av South Australian Council of Churches (2012): *Healing Gifts for Wounded Hands. The Promise and Potential of Receptive Ecumenism*, tillgänglig på: http://www.sacc.asn.au/_data/Brochure_for_sharing_1.pdf. För information om konferensen i Canberra, se: <http://arts-ed.csu.edu.au/centres/accc/projects/2017-conference-receptive-ecumenism>.

9. Kyrkornas världsråd bildades år 1948. Dess medlemmar består av olika protestantiska och ortodoxa kyrkor, samfund och sammanslutningar.

10. Paul D. Murray, «Introducing Receptive Ecumenism» *The Ecumenist. A Journal of Theology, Culture, and Society* Vol. 5, Nr. 2 2014, s. 2-4.

11. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 9-13. Murray, «Introducing Receptive Ecumenism», s. 1-4, 7.

12. Murray, «Preface», s. ix-x. Murray, «Introducing Receptive Ecumenism», s. 1.

13. Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism», s. 118. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 12, 15.

14. Krister Stendahl, som var biskop i Stockholms stift 1984-88, formulerade sina tre regler för religiös förståelse år 1985 i samband med en presskonferens där han bemötte oppositionen mot byggandet av mormonernas tempel i Västerhaninge.

15. Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism», s. 108-19, 124. Detta uttalande av Johannes Paulus II återfinns i encyklikan *Ut*

Unum Sint, § 2.

16. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 15-16.

17. Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism», s. 117-18, 123.

18. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 16. Murray, «Introducing Receptive Ecumenism», s. 4-7.

19. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 16.

20. Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism», s. 116-18. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 12-13, 16-18.

21. Kasper, «Foreword», s. viii.

22. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 15-18.

23. Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism», s. 119-22. Se även: Kallistos Ware, «Receptive Ecumenism – An Orthodox Perspective» *Louvain Studies* Vol. 33 Nr. 1-2 2008, s. 48-53.

24. Murray, «Introducing Receptive Ecumenism», s. 5-7.

25. Pizzey, «On the Maturation of Receptive Ecumenism», s. 112, 123.

26. Murray, «Receptive Ecumenism and Catholic Learning», s. 6-8, 12-13, 17-19.

27. *Ibid*, s. 7, 10-12, 16.

28. *Ibid*, s. 19

Christians and Emigration

Bishop Dr. Munib A. Younan,
President Emeritus, Lutheran World Federation
Bishop Emeritus, Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy Land

“On Christians in Israel, Palestine, and the Middle East—Equal Citizenship”

Thank you for the opportunity to speak with you today. I am a Palestinian Arab Evangelical Lutheran Christian who is a Palestinian refugee. I have lived in Palestine, in Jerusalem, for 2000 years. We Arab Christians have always considered ourselves to be part of our societies in the Middle East. We have always acted as responsible citizens. We love our countries dearly.

These days, we often feel that we are spoken about rather than listened to when the topic of Christianity in the Middle East is raised. Like everything else in relation to the Israeli-Palestinian situation, the life of our communities is made into a political football, a point of rhetoric or propaganda.

Perhaps the first thing I request when discussing this topic is that you do not generalize. The situation we face in the Holy Land and Jordan is quite different from what has been experienced in other places. What we see in Egypt, Syria, Iraq and other places is deeply concerning. At the same time, the daily life of my church has not yet been affected by the bloodshed and persecution now facing many members of the Middle East Churches. I therefore have a role to play in speaking out against the chaos, persecution and injustice faced by so many of our sisters and brothers in Christ as well as all their neighbors. Although my situation is not as dire as theirs, we still face many problems.

Second, I want you to know that Christians in the Middle East are often harmed by some external efforts to describe or respond to the challenges we face. Over the crises of the past few years, we have found that some Christians are taking the opportunity to claim Arab Christians as their children, treating us as damsels in distress who need to be rescued from our Muslim neighbors.

Whether this sort of rhetoric comes from Russia, Europe, or the United States, Arab Christians strongly reject this paternalistic, neocolonial approach.

There is a strong case to be made that Jordan is the best country for Christians in the Middle East. 35% of the Jordanian economy is built on Jordanian and Palestinian Christian investment. Christians are also flourishing in Lebanon where Maronites have a very strong role in shaping political culture.

In November 2017, the Konrad-Adenauer-Stiftung released survey data regarding Christian and Muslim attitudes in the West Bank. The survey found that

- 23% Christians and 12% Muslims said that one of their relatives emigrated in the past year
- The economic situation and political situation were the top reasons for emigration; only 9% of Christians listed social or religious reasons.
- 28% of Christian respondents said they were considering emigrating themselves

Emigration is a challenge for Christians throughout the Middle East.

Various pressures are making many Christians depart from this traditional homeland. Why are Palestinian Christians emigrating? Recent surveys among Palestinian Christians have pointed to several clear reasons why our community, in particular, migrates out of the region.

- a) The top reason given by those who choose to emigrate is the general lack of freedom and security in the Palestinian territories and the lack of peace in the horizon.
- b) The deteriorating economic situation in Palestine. The conditions of Palestinian life have made many of our young people concerned about their own economic futures.

- c) The measures of the occupation, including dehumanizing experiences at checkpoints, property confiscations, home demolitions, and non-existent building permits, and the lack of possibilities for family reunification. All of this creates an atmosphere of hopelessness.
- d) Finally, the growth of extremism on all sides of the conflict has forced many peace-loving Christians to seek safer environments in which to raise their families.

We can see from the data that the main reasons for Christian emigration away from Palestine—lack of freedom and deteriorating economic prospects—are tied directly to the experience of Israeli occupation. This is a long-term and deeply harmful trend.

Arab and Middle East Christians maintain crucial balances in our various societies. They are bridge-builders, brokers of justice, defenders of human rights, gender justice, initiators of dialogue, and ministers of reconciliation. Most importantly, they are peacemakers. One of our politicians recently said that Arab Christians are the guarantors of building a modern civil society. They are the ones who bear the peace that passes all human understanding to the people of the Middle East. And yet they separated by either material walls or psychological walls of fear, hatred, and separation. For what is the Holy Land without the Palestinian Christians?

The witness of the Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy Land—along with many other traditional Arab Christian churches in Jerusalem—is one of robust moderation and peacebuilding. For the ELCJHL, these commitments are shown most clearly in our schools. Our schools and education programs pursue the mission of providing a happy, productive, and safe environment for students, teachers, administrators, support staff, and parents. Some members of my synod have suggested that we consider closing our schools due to their financial burden they put on our entire church organization. My response is always to emphasize that the direct mission of the Church is accomplished through the schools. Through the schools, we impart the Evangelical ethos in the Palestinian context, meaning,

- a. We mold the Palestinian identity of our youth,

teaching our Muslim and non-Lutheran students that Christians and Lutherans are an integral part of Palestinian society.

- b. We teach our youth to live with other faiths, especially the faiths of our neighbors with a focus on Islam, Judaism, and Christianity.
- c. We provide peace education, teaching our children the tools for creative and life-affirming resistance to dehumanizing powers and dialogue to pursue peace with justice in a non-violent way.
- d. We promote the role of women in society.
- e. We provide a quality education that equips students for life's many challenges.
- f. We mold the future of Palestinian civil society by valuing diversity and promoting democratic participation.

Today, our four schools serve 3,000 students. Gender balance continues to be a strong emphasis, with all students learning together in a co-educational framework. One third of our students are Christians, while two thirds are Muslims. We reject any efforts to convert students who are not Lutherans. Our mission is to convert our students from extremism toward moderation. This is an evangelical call. Though the ELCJHL is a small church, one out of six Palestinian Christians shape their thinking in one of our schools or programs. We are small; we nevertheless make a vital contribution to the future of Palestinian Christianity.

The positive investment we make in Palestinian society through the ELCJHL schools is directly related to my church's contribution toward peacebuilding in Israel and Palestine. The work of the Lutheran World Federation through Augusta Victoria Hospital and the other ministries is as significant as the work of the schools. It shows that the Lutheran witness is equally interested in helping local Christians remain steadfast in their country and Churches. Lutheran witness is an integral part of the Christian witness of all the local Churches, that concentrates on education, health and social work. These steadfast commitments will hold, even if meaningful steps toward resolving the Israeli-Palestinian conflict continue to not succeed. Through the Church's educational, health and social ministries, we are helping form generations of leaders who faithfully seek peace based on justice. We are educating a new

generation to become bridgebuilders in such a volatile situation.

Western efforts to demonize Islam and Muslims create problems for Christians in Israel and Palestine. Some extremist supporters of Israel bolster the narrative that it is best suited to protect Christians by using the fact that some Muslims in the Middle East are mistreating some Christians. This narrative is strengthened when the Israeli Knesset passes laws granting Christians special privileges in Israeli legal structures. A law passed three years ago asserted that Christians, unlike Muslims, are not Arabs, but Aramaeans. Under the guise of protecting us, we Arab Christians are being severed from our cultural and ethnic heritage. Any concept that Arab Christians are somehow set apart from broader Arab society threatens to undermine our participation in those societies. While we are concerned about extremism, we are equally concerned about such attitudes. Who will stand up for the Christians? We expect that our partners around the world will stand with us as Arab Christians as we stand up for ourselves!

There are two important issues to add to the discussion:

1. There are certain circles that enjoy promoting the persecution of Christians in The Middle East. Open Doors USA publishes a report that mentions the worst fifty countries for the persecution of the Christians in the world. I admit that certain countries in the world are persecuting Christians and/or other religions that do not belong to the religion of the majority or/and state. However, if the notion of the persecution of Christians becomes a political tool to pick on certain religion and not the other, then we lose necessary objectivity. As I read the reports on persecution of Christians in some countries where Christian Churches and their adherents enjoy freedom of religion, I wonder what is behind it. Is the aim to show that a certain religion is always evil vis-a-vis other religions? Is the purpose of such report an apocalyptic one where some Christian circles believe in the persecution of Christians as the sign of the Great Tribulation that the Book of Revelation is talking about? I wonder what is behind all of that. I propose to come and ask us Churches and Christians in the Middle East and to listen to our

voices not to those fringe voices that aim to create confusion.

2. As we speak on freedom of religion in the world, it is very important to have one equal standard for all religions and countries. Reports tell us that there is persecution against Muslims in certain countries such as the Rohinghas and their plight. There is a growing hatred of religion today. We see growing antisemitism, Islamophobia, Christianophobia and xenophobia. Freedom of religion must not be a tool to oppress certain religions and not to treat all religions equally. Yes, I totally agree that if there is violation of freedom of religion in any country, then the international community must address all those violations equally. But, they are not to use the method of 'pick and choose' to serve particular political and cultural agendas.

3. When the American President declared Jerusalem to be the capitol of the State of Israel in December 2017, Middle Eastern Christians and others expressed a great deal of frustration and fear. They felt that they were betrayed. Many Christian voices asked if Jerusalem has now become exclusive to one religion and one state; if so, is there any future for us in the Middle East? Christian Churches in the whole Middle East believe that Jerusalem should be a shared city for the three Abrahamic religions--Judaism, Christianity and Islam--and for the two peoples Palestinians and Israelis. They continue to believe that East Jerusalem can be the Capitol of the State of Palestine and West Jerusalem the Capitol of the State of Israel.

The Middle East is facing an unprecedented spike in religiously-sanctioned extremism. No community in the Middle East is immune from extremism. We are seeing extremist attitudes among Muslims, Jews, and Christians. In order to stand against this wave of extremism, we need—now more than ever—an educated, engaged populace ready to take on the challenge of navigating between the sometimes competing forces of religious commitment and good governance. In other words, we need to promote a robust form of citizenship for all people in the Middle East. This citizenship needs support from participatory, grassroots institutions while society needs the common protection of an agreed-upon constitution that protects all persons equally. In

societies informed by citizens enjoying equal rights and accepting equal responsibilities, all human communities will be able to flourish.

Some people think that Arab Christians are nothing but a minority in the Middle East. They prefer to think of us as *dhimmi* (subject to Sharia law) or as *millet* (an autonomous community allowed by Sharia). Others try to distinguish us from Muslims. Recently, we have seen the Knesset pass the so-called «Nation-State Law» which recognizes self-determination in historic Palestine for Jews alone. This was a serious offense for Christians living in Israel. It is understood that the right to the land is exclusive to Jews only and not to Christians, Muslims, Druze and others.

People who think like this forget that Arab Christians have been in the Middle East since Pentecost (Acts 2.11). Since the beginning of Christianity, Arab Christians have been an integral part of Arab society. We are neither *dhimmi*, nor *millet*, nor Arameans. As an integral part of Arab society, the joys of the people are our joys; their struggles are our struggles. We have carried the Gospel of love among our people for 2000 years. I am not a stranger to the Middle East or the Holy Land and I do not consider myself a minority. I am part of the fabric of Arab Palestinian society. No legislation or attempt to manipulate Christian identity can change that.

The challenge for Arab Christians today is to promote notions of equal citizenship and equal rights. As I attended Marakesh Conference in 2016 that was under the theme of «The Rights of Religious Minorities under the Muslim Rule». I challenged this theme. I emphatically emphasized that our discussion in the Middle East must be on equal citizenship with equal rights and equal responsibilities. I also emphasized that all religions in any state in the Middle east must have equal standing. We can understand that In Israel the majority of the population are Jews. We also understand that in all Arab countries that the majority of the inhabitants are Muslims. But, in the name of Freedom of Religion and equal citizenship, we demand equal standing for all religions in all the Middle East States. It is not accepted to speak on equal citizenship and others who belong to other religions or nationalities are less equal. I know this is very demanding but it

is possible if we accept the principle of diversity in the one state. When the Palestinians were working one decade ago on their constitution, Patriarch Michel Sabbah of the Roman Catholic Church and myself were asked by the Churches to represent them. We emphatically demanded to stipulate in the constitution that all religions in Palestine are equal in rights and responsibilities. This is a model that gives every citizen equality in various societies. It is my conviction that these goods can only be enjoyed under democratic constitutions that respect human rights, including gender justice, the freedom of religion, freedom of conviction and conscience, freedom of speech and freedom of expression. Promoting these values for the good of our societies is an important role Arab Christians must play today in the Middle East. We must not shy to be good citizens in our countries and demand and promote the values that our respective countries must implement. Thus, while gather here to celebrate the notion of global citizenship, we must also commit to taking steps in support of local citizenship throughout the Middle East.

Many Muslim and Jewish pundits and columnists are nowadays writing about the future of Arab Christianity in the whole Middle East. I am intrigued by there arguments. I can summarize their ideas in the following:

1. The religious diversity that had long characterized the Middle East, a diversity that engendered cultural richness and allowed different religions and sects to coexist peacefully for centuries, is disappearing. This does not bode well for the different components of Arab societies. In light of the major transformations in the Arab world today, I assert that respect for diversity is central to the development of stable pluralistic societies. Religious diversity is a key component in building and maintaining that respect. Its absence will be dire not only for Arab Christians, but for Arab culture in general.

2. Dr Marwan Muasher of the Carnegie Middle East Center, wrote on January 21, 2019: «The United States has been primarily concerned with the security of Israel in the Middle East. It has failed to consider that the falling numbers of indigenous Arab Christians, brought about in contemporary times by radicalism and the Israeli occupation, will not help the cause of stability or

prosperity in this part of the world. The plight of Arab Christians can no longer be neglected.» I would add that Western countries including the EU must continually address the issue of Christians in the whole Middle East.

3. The presence of Arab Christians in the Middle East is a balancing force. In the Israeli-Palestinian context, the presence of Christians ensures that conflict is understood as national and political rather than religious. This is the difference between a solvable and an unsolvable situation. This is true throughout the region as well, where smaller communities are coming under immense extremist pressure.

4. As was true in the past, Arab and Middle Eastern Christians are strong proponents for developing modern civil societies that respects human rights, gender justice, freedom of religion and freedom of expression.

The situation in the Middle East can be described in theological terms. We can see the suffering in the Middle East as the outcome of many people and groups living «*in curvatus in se*», turned inward on one's self. This is a phrase used by Augustine and made even more famous by Martin Luther to describe the condition of human beings as being focused on themselves alone rather than focusing outside themselves, living for God and for the neighbor.

Many would ask us how they can help Christians in the Middle East. Of course, I do not have a shopping list to give you. I am thankful that many Churches are accompanying us in the world. I would ask you to rethink your way of thinking. The future of Arab Christians is not in war, intifada, under occupation, in emigration, in colonialism, in extremism and radicalization. The future of Arab Christians is in justice and only justice. This means that the discussion should be the responsibility of the respective countries to bring peace based on justice to the Israeli Palestinian conflict. The resolution of this conflict is key to the continuity of Christianity in the Middle East.

We must agree on this: solving this long standing Israeli-Palestinian conflict will diminish radicalization and extremism throughout the Middle East.

It is very significant also to create a theology of stewardship in our people. Their presence in their respective countries is a witness. Churches are to assist in explaining the significance of our presence from a theological and political point of view. I admire Cardinal Saco of Iraq who asked the Christians of Iraq to return to Nineveh, Irbil, Baghdad and the whole Iraq after the defeat of ISIS. I admire that last Easter in the Nineveh plains, Easter Mass was held on the rubbles of a Church. This is a sign of the real resurrection. Churches must dare to facilitate their believers with the theology of steadfastness. We are an integral part of the Middle East. We have lived here since the Pentecost. We continue to have a witnessing role in our societies.

It is also very important to teach our people that combating extremism and their ideologies can only be through our continuing educational ministries. One member of my church told me the more the other two religions become extremist, the more I will become extremist. I told him: «No, my son. The more the others radicalize themselves, the more I will be a robust moderate accepting the rich tapestry of diversity. The more some use the methods of fear and extremism, the more I will use the method of love by accepting the otherness of the other. This is what love is about». This is the reason that we need to change our curricula in all the countries in the Middle East. We must create new models, teaching about the different faces of the other religions and the richness of plurality. It is a must that the language used in media and sermons must be changed to accept the beautiful tapestry of diversity in the Middle East. It may take time to transform and change, but the Kairos for change is now.

This is the reason that I use the word of Christ:

«Do not be afraid little flock, for it is your father's good pleasure to give you the kingdom» (Matthew 12:35).

May God bless you all.

Religion i integrering: hjelp eller hinder?

Lemma Desta, Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd

Ved inngangen av 2018 hadde 16.8 % av landets befolkning innvandrerbakgrunn. I integreringsdebatten de senere årene har det vært stor enighet om at innvandrere skal tilpasse seg resten av samfunnet. De skal lære språket, komme i arbeid, delta i samfunns- og organisasjonslivet, betale skatt og bidra til fellesskapet. Slik blir fokuset i integreringsdebatten rent administrativt og praktisk, og utelater de viktige verdi- og ideologispørsmålene. Integrering er dermed redusert til tilrettelegging og tilpasning. Debatten trenger innsikt i dybden av verdikonflikter og dilemmaer som innvandrere møter.

Et av dilemmaene i integreringen er da om innvandrere må gi slipp på sine kulturelle erfaringer og uttrykk for å bli godt integrert, eller om de skal kunne bevare noe? Norges Kristne Råd i samarbeid med Islamsk råd Norge arrangerer en konferanse om religion og integrering, der religiøs lære, religiøse institusjoner og lederskap settes i fokus. Bakgrunnen for konferansen er at vi ser hvordan mange kristne migrantmenigheter og muslimske moskeer har felles utfordringer - og muligheter - som vi ønsker å øke kunnskap og skape debatt rundt. I denne sammenhengen er det verdt å nevne bekymringene om hvorvidt innvandreres religiøse forsamlinger står i fare for å bli parallellsamfunn som hindrer god integrering. Er det ett sted innvandrerne samles og engasjerer seg, så er det i egne religiøse forsamlinger. Tro spiller viktig rolle for innvandrerbefolkningen og deres relasjon til storsamfunnet. Er migrantmenighetene og moskeene med på å opprettholde tradisjoner og verdier som hindrer integrering? Eller er det de som er selve nøkkelen for vellykket inkludering i det norske samfunnet?

Integreringsutfordringer slutter ikke når man får opphold, lærer språket, deltar i arbeidslivet og organisasjoner. Innvandring er en krevende prosess både for de som reiser og samfunnet som tar dem imot. Når man utvandrer, reiser man fra familie, venner og sitt eget fødeland. Man reiser

fra kjente omgivelser og minner. Det er ikke bare det at man reiser fra mye, men man reiser til et nytt land der man verken kan språket eller kjenner noen. En slik reise utfordrer også verdier og referanserammer. Den aktualiserer spørsmål om identitet og tilhørighet.

Innvandring medfører endringer for vertsamfunnet også. Mennesker fra alle verdenshjørner med befinner seg i Norge. Mangfoldet er større enn noen gang, og avspeiles i ulike språk, etnisk og/eller nasjonal opprinnelse og religiøs tilhørighet. Ingen har oversikt over hvor mange etniske grupper, nasjonaliteter og språk som finnes i Norge i dag. På mange måter er Norge i ferd med å bli et sammensatt samfunn. Kulturer, normer og verdier som innflytterne bringer med seg utfordrer det eksisterende.

Innvandrerbefolkningen er mangfoldig. De kommer fra samfunn med ulik organisering og kultur. I Norge møter de et samfunn preget av verdier blant annet demokrati, rettstat, likestilling, ytringsfrihet og stor tillit til myndigheter. På et mer praktisk plan møter de et samfunn hvor staten, ikke familien eller andre virksomheter som for eksempel klanstruktur, religiøse forsamling, har ansvaret for innbyggernes grunnleggende velferd. For mange innvandrere oppleves velferdsstaten som grunnleggende vilkår for alle borgere i landet som et gode. Likevel kan det oppstå dilemmaer med henhold til kulturelle normer i storsamfunnet som oppleves motstridende med tidligere erfaringer. Dette kommer til uttrykk i ulike områder, som for eksempel kvinners rettigheter (deltakelse i arbeidsliv, valg av partner, seksuell og reproduktiv helse, ekteskap og skilsmisse), barns rettigheter (oppdragelse), tros- og samvittighetsfrihet, relasjon med andre kulturer og tradisjoner. I mange av disse spørsmålene har religiøs ideologi, institusjoner og ledelse en vesentlig rolle. Integreringsdebatten og politikken må innse behovet for den ideologiske og verdimeslige side av saken. Vi etterlyser økt fokus på dette!

Oppskrift på et velfungerende mangfoldig samfunn

Lemma Desta, Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd

Forrige uke feiret vi to viktige hendelser i det norske samfunnet; Grunnlovsdagen og Pinsen. 17.mai er selvsagt den viktigste dagen for Norge. Det er dagen der rammen for Norge som «fritt, selvstendig, udelelig og uavhengelig rike» (Grunnloven §1) ble lagd. Det er over 200 år siden Eidsvollsmennene var samlet for å lage en grunnlov for Norge, og store samfunnsendringer har skjedd siden da. Når vi nå feirer Grunnloven i 2018 er den blitt endret fra sin opprinnelige form, til å være mer i takt med dagens samfunn og den globale virkeligheten vi nå befinner oss i. Det er blant annet verdt å minnes at menneskerettighetene nå er innlemmet i Grunnloven (§92).

Menneskerettighetene fungerer som felles ramme for relasjoner mellom mennesker, og mellom individer og stater. I år er det 70 år siden Verdenserklæringen for menneskerettigheter ble skrevet og vedtatt. Vi markerer dette jubileet i en tid preget av frykt, fordommer og polarisering mellom folk og nasjoner. Nedarvede og skjevt fordelte økonomiske og politiske maktforhold både mellom land/regioner og mellom mennesker er med på å forårsake dette. Det er også mulig å tenke at det er en sammenheng mellom disse maktforholdene og framveksten av etnisk, religiøs og rasebaserte identitetspolitiske fenomener verden over. Fra voldelige ekstremister og terrorister på den ene side til rasister og høyrepopulister på den andre. Dette utfordrer oss på mange plan. Det er trist å se politikere benytte enhver anledning til å stramme inn på friheter, rettigheter og det liberale orden. Summen av dette undergraver det gode som er blitt utrettet i tidligere generasjoner, slik som menneskerettighetserklæringen. Det er grunn til bekymring, men også grunn til engasjement.

En av forutsetningene for menneskerettighetene, og dermed for et godt samfunn, er at alle mennesker har grunnleggende rettigheter og vi bør handle mot hverandre med brorskapet/søskenkapets ånd (artikkel 1). Når det er snakk

om menneskerettighetene hører vi som regel om rettigheter vi har, eller skulle ha hatt. Men like ofte unnlates den andre siden; nemlig hvordan vi skal behandle hverandre. Den kristne pinsehøytiden er en gylden anledning å løfte fram søskenkap mellom mennesker uavhengig av land, kultur, språk, tradisjoner og erfaring, akkurat slik som menneskerettighetserklæringen påpeker. Vi trenger å minne hverandre om at vi er hverandres voktere, medmennesker og medborgere uavhengig av bakgrunn, utseende og vilkår.

Pinsebudskapet kan fungere som en oppskrift for et mangfoldig og velfungerende samfunn. Historisk sett representerer pinsen et paradigmeskift i jødisk-kristen historie og relasjon. Den første kristne menighet ble dannet i Jerusalem den dagen, med over 3000 mennesker fra hele den kjente verden. Men dette skjedde ikke uten problemer. Helt fra starten var Pinsedagen litt forvirrende. I Jerusalem befant det seg jøder fra alle folkeslag og tilhengere av jødedom fra mange steder. Da Den hellige ånd kom i forsamlingen av Jesu apostler, begynte de snakke om Guds store verk (om Jesu lidelse, død og oppstandelse) på ulike språk. Jesu apostler, de fleste fra Galileaområdet, begynte å tale i ulike språk som ble merket av tilhørerne. Jøder, med sine håp om gjenreisningen av nasjonal stolthet, ble forvandlet til forkynnere av evangeliet. Mange av Jesu apostler var opptatt av jødernes nasjonalidentitet og gjenreising av nasjonen (Ap.gj 1). De forutså ikke at Gud hadde større planer for dem, som var kjent fra det første møte med patriarken Abram (1. Mos 12) at de skulle bli en ny stor nasjon som igjen ble en velsignelse til alle folkeslag. Jødene, inkludert Jesu apostler, strevde med å forstå og operere innen den nye paradigme Gud har ført dem i med denne endringen. Endringen dannet grunnlag for den kristne kirken, et verdensvidt felleskap. Det som begynte på Pinsedagen ble avgjørende senere. Den store frelsesplanen i Jesus Kristus oversettes, forkynnes og formidles til folk i deres kultur og språk med samme

innhold. Om det er norsk eller engelsk, kinesisk eller tagalog, tigrinja eller somalisk, er det Jesus Kristus som forkynnes, og troen på ham er det som forener utover kulturelle, konfesjonelle, nasjonale eller etniske forskjeller. Det finnes ikke et hellig eller utvalgt språk i kristen tro. Troen må oversettes og formidles videre. Enhver skal møte kristen tro på sitt eget språk, akkurat som i den aller første Pinsehøytiden. Møtet med kristen tro skal ikke kreve brudd med ens kulturelle identiteten. Trosidentitet bygges på den kulturelle og/eller språklige identiteten. Dermed er kulturelt mangfold et naturlig og berikende element for kristen tro. Dette kan være noe av oppskriften for det norske sammensatte samfunn med folk fra alle verdensdeler, kulturer, språk og religiøs tro/livssyn.

For å skape god dynamikk og relasjoner mellom folk med ulike bakgrunn, og å lage et harmonisert samfunn, trenger vi mer kontakt med hverandre. Vi trenger møteplasser for å bli kjent med hverandre, styrke samholdet og bygge fellesskap. Den afro-amerikanske menneskerettigheters forkjemperen Martin Luther King sa at hovedproblemet i samfunnet handlet om segregering og adskilthet. «Mennesker hater ofte hverandre fordi de frykter hverandre; de frykter hverandre fordi de ikke kjenner hverandre; de kjenner ikke hverandre fordi de ikke kommuniserer; de kan ikke kommunisere fordi de er separert.»

Vi trenger møteplasser både innenfor og på tvers av kulturer og konfesjoner, gjennom frivillighet, skole, arbeidsplasser og naboskap. Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd samarbeider med mange menigheter i Oslo arrangerte Pinsefestival for femte gang. Den flerkulturelle Pinsefestivalen 2018 fant sted mandag 21. mai i St.Hanshaugen park i Oslo. Det ble skapt en møteplass for byens mangfoldige befolkning. Slike arrangementer bidrar til nye kontakter, og vennskap. Vi brukte gudstjeneste, musikk, andre kulturelle uttrykksformer, aktivitet for voksne og barn inkludert mat fra ulike kulturer. Norge er en stolt, fri og selvstendig nasjon. Norge er, og kommer til å være, et sammensatt og mangfoldig samfunn. Dette bør feires og ikke anses som motsetninger.

Økumenikk

Økumenikk – som springer ut fra helheten i det bibelske budskapet – er å arbeide mot alle former for atskilthet og splittelse slik at Guds forsonte fellesskap kan bli synlig i hele oikoumene, i alt det skapte. Slik holdes arbeid for kristen enhet, evangelisering og engasjement for fred, rettferdighet og vern om skaperverket sammen, som integrerte elementer i en økumenisk agenda fordi alt er respons på Guds kall til liv i fellesskap og forsoning.

Fundament

NKR er et fellesskap av kristne kirker og trossamfunn i Norge som har Bibelen som kilde, og som tilber og bekjenner én Gud – Faderen, Sønnen og Den hellige ånd – som skaper, frelser og livgiver.

Visjon

Kirkene sammen fremmer liv i fellesskap og forsoning, i kirken og i samfunnet.

Hensikt

Å tjene, inspirere og utfordre kirkene på deres vei mot et dypere fellesskap i enhet, vitnesbyrd og samhandling.

Verdier

Åpenhet og respekt
Engasjert og handlende
Troverdig

Økumeniske imperativ

Vi som er samlet fra ulike kristne kirker, er kalt til å vandre sammen i et forsonet fellesskap.

Vi vil lytte til hverandre og støtte hverandre, vi vil dele vår tro og våre ulike uttrykksformer med hverandre, og søke måter å samhandle på. Slik vil vi bygge tillit og forståelse, så kirkene kan utvikle sterkere relasjoner seg imellom.

Vi vil forplikte oss til å styrke fellesskapet gjennom fem økumeniske imperativer:

1. Vi, kristne fra ulike kirkesamfunn, vil alltid ta utgangspunkt i det som forener oss og ikke i det som skiller oss, slik at vi kan styrke det vi har felles, uansett hvor lett det er å fokusere på forskjellene.
2. Vi, kristne fra ulike kirkesamfunn, må stadig la oss forvandle av møtet med hverandre og av vårt felles vitnesbyrd om troen.
3. Vi, kristne fra ulike kirkesamfunn, vil på ny forplikte oss til å søke synlig enhet, slik at vi sammen finner fram til hva enhet betyr i praksis, og alltid har enheten som mål.
4. Vi, kristne fra ulike kirkesamfunn, vil i fellesskap finne tilbake til kraften i evangeliet om Jesus Kristus, så det kan tale inn i vår tid.
5. Vi, kristne fra ulike kirkesamfunn, vil sammen vitne om Guds nåde i vår forkynnelse og tjeneste for verden.

Inspirert av Den luthersk-romersk-katolske kommisjon for kristen enhet (2015) Fra konflikt til fellesskap. Felles luthersk-katolsk minnemarkering av reformasjonen, 2017. Oversatt og tilrettelagt av Vidar Kristensen og Knut Refsdal.